

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat

HEGYVIDÉKI
ÖNKORMÁNYZAT

2013. május

Jelen dokumentum a Türr István Képző és Kutató Intézet (TKKI) megbízásából,
a Pécsi Tudományegyetem munkacsoportja által 2012 decemberében készített
sablon felhasználásával és a TKKI mentorálásával készült.

Tartalom

Helyi Esélyegyenlőségi Program.....	3
Bevezetés	3
A település bemutatása	3
Célok	5
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	7
1. Jogszabályi háttér bemutatása	7
2. Stratégiai környezet bemutatása	9
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége.....	11
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység	26
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége.....	43
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	50
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	58
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága	59
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	60
1. A HEP-HE megállapításainak összegzése.....	60
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	62
3. Megvalósítás.....	68
A megvalósítás előkészítése.....	68
A megvalósítás folyamata	68
Monitoring és visszacsatolás	70
Nyilvánosság.....	70
Kötelezettségek és felelősség	70
Érvényesülés, módosítás.....	71
4. Elfogadás módja és dátuma	73

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet, valamint a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat (a továbbiakban: Önkormányzat) Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program (a továbbiakban: HEP) elsődleges célja, hogy a helyzetelemzése által kiemelt célcsoport (idősek) esetében megmutassa azokat az irányokat, eszközöket, amelyek segítségével helyi társadalmunk érintett tagjainak életminősége javítható, egyben rámutasson a kevésbé fókuszban lévő, mégis a hátrányos megkülönböztetés áldozataivá válható más csoportok (nők, gyerekek, fogyatékkal élők és mélyszegénységben élők) helyzetére is. A HEP intézkedési tervének elfogadásával az Önkormányzat nyíltan kiáll az esélyek egyenlőségének előmozdítása – mint értékrendszer – mellett, egyben kötelezettséget vállal arra, hogy a jövőbeni döntések meghozatalakor figyelembe veszi a HEP intézkedési tervében (HEP IT) foglaltakat.

Éppen ezért az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja – azok felülvizsgálatakor – a település más dokumentumait¹, valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program megvalósítása során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

A település bemutatása

Budapest XII. kerülete – mely a város budai oldalának középső, főképp hegyvidéki területén fekszik – 1930-ban jött létre, Budapest közigazgatásának átszervezése kapcsán. A kerület története lényegében a Buda vonzáskörében, annak közigazgatási területén élő kisebb települések, majorságok, erdő- és szőlőbirtokosságok történetéből tevődik össze.² Jelenlegi területe 26,67 km², mely Budapest összterületének 5,1 %-át teszi ki. Kedvelt kirándulóhely, hiszen nagy részét erdő borítja. A zöld felületek, a parkok, a jó levegő a hegyvidéki értékrendben előkelő helyet kapnak, így a helyi hatalom gyakorlói is elkötelezettek arra, hogy a település gyáraktól, iparvidékektől és óriási hipermarketektől mentes kerület maradjon.

A kerület alsó övezete sűrűbben lakott, nagyobb az idős lakosság-, illetve a szociálisan hátrányosabb helyzetben élő családok aránya. Itt a lakóházak többsége 3-4 emeletes épület, míg a felső övezetben újabb építésű, családi- és társasházak, villák találhatók.

A '90-es évek közepétől a következő tíz évben mind Budapest, mind a Hegyvidék lakónépességének száma jelentősen csökkent (11 illetve 17 %-al), azóta a változás volumene lényegesen kisebb mértékű.

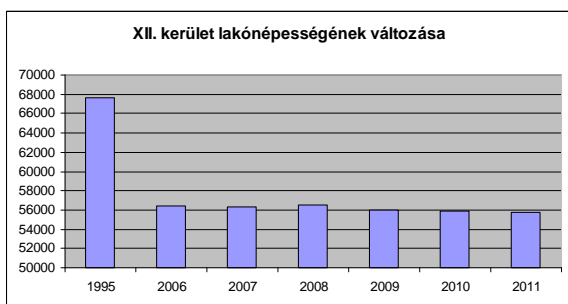
¹ Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia

² Wikipédia

Míg azonban a Főváros lakónépességének³ a száma ellenkező irányú fordulatot vett és – ha lassan is, de – folyamatosan növekszik, a XII. kerületben ez a szám minden évben kis mértékben tovább csökken, 2011. év végén 55 776 fő volt.⁴ Ugyan így csökkenő tendenciát mutat településünk állandó

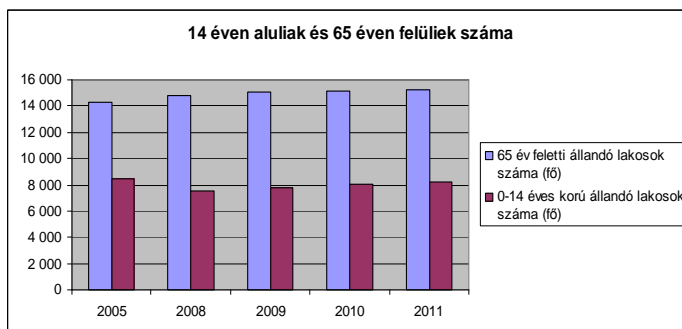
népességének száma is, 2011. év végén 58 903 főnek volt bejelentett állandó lakóhelye a kerület.⁵ A lakónépesség és az állandó népesség közötti, több évre visszamenőleg folyamatosan fennálló jelentős eltérés alapján néhány ezer főre tehető azoknak a száma, akiknek az állandó lakóhelye a kerületben van, ideiglenesen mégis máshol próbálnak szerencsét.

Mégsem gondolhatjuk azt, hogy a mai Hegyvidék ne lenne vonzó település: míg az ideköltözők száma a bő tíz évvel ezelőtti adatokhoz képest nem mutat jelentős eltérést, az elköltözők száma – ugyanezen időszakhoz viszonyítva – jelentősen csökkent és mára a belföldi vándorlások egyenlege minden évben pozitív (vagyis – még ha nem is nagymértékben, de – több a kerületbe évente költözők száma a településről elköltözőkénél). Ami a kerület lakóinak folyamatos fogyatkozására

ennek ellenére magyarázatul szolgálhat, az a természetes szaporodás⁶ – belföldi vándorlásokhoz viszonyított három-négyszer nagyobb – negatív egyenlege⁷.

A kerület folyamatos „fogyása” ijesztő, és nem kevésbé az a kerület öregedési indexének hihetetlen magas volta (185,5 %) sem, vagyis, hogy közel kétszer annyi a 65 év felettek száma, mint a 14 év alatti lakosoké. Ha e két csoport arányát évről évre bemutató táblázatot⁸ áttekintjük, láthatjuk viszont azt is, hogy a 65 év feletti állandó lakosság számának folyamatosan

növekedése mellett a 14 év alatti állandó lakosok száma is emelkedik, de előbbinél nagyobb mértékben, vagyis a Hegyvidék öregedési indexe magas volta ellenére évről évre kedvezőbb képet mutat (2008-ban 196,7%, 2011-ben 185,8 %), és ez azért hosszútávon mindenképpen biztató.

Az öregedési indexet kifejező jelenlegi arányszám (185,5 %) az országos adatokhoz képest is rendkívül magas, de Budapest egészét tekintve (149,3%) is mutatja, hogy kerületünk az egyik legjobban előregedett település, alapvetővé téve, hogy a HEP leginkább kiemelt célcsoportja az idősek legyenek.

A kerület állandó népességének számát korcsoportonként és nemenként áttekintve⁹ azt láthatjuk, hogy míg a 18 év alattiak körében kis mértékben, de több a fiú, mint a lány, a 18 év feletti lakosságban szinte

³ A lakónépességet úgy értjük, mint az adott területen lakóhellyel rendelkező, de másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen a területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

⁴ HEP melléklet 1. számú táblázat

⁵ 2. táblázat

⁶ az élve születések és a halálozások számának különbözete

⁷ 4-5. táblázatok

⁸ 3. táblázat

⁹ 2. táblázat

minden korosztályban magasabbnak találjuk a nők számát. Ez az eltérés (a nők javára) azonban csak a 60, de még inkább a 65 év felettek tekintetében jelentősebb – hasonlóan a budapesti tendenciákhoz –, így a nőkre, mint a HEP célcsoportjára, elsősorban az idősként egyedül maradókként kell gondolni, és csak másodsorban úgy, mint akiknek a munkavállalásban kell nagyobb kihívásokkal szembe nézni.

Egy 2000-ben történt felmérés szerint a kerület lakosainak döntő többsége magasan kvalifikált, a szellemi foglalkozásúak széles csoportjából kerül ki. A kerületben aktív keresők több mint 70 %-a szellemi munkát végez, szemben a fővárosi 50 %-os aránnyal. A vezető beosztásúak aránya a kerületben meghaladja az aktív keresők 1/5-ét. Kiugróan magas az önálló tevékenységet végzők száma. A kerületben alacsony a munkanélküliségi ráta – mint azt a későbbi fejezetek is mutatják majd –, az aktívkorú kerületi polgárok kedvező pozícióban vannak a munkaerőpiacon.¹⁰ E felmérés eredményei nemcsak azt mutatják, hogy a HEP elsődleges célcsoportjai között nem találjuk majd meg a mélyszegénységben élőket, de feltételezhetjük azt is, hogy a nők között többen lehetnek, akik önként vállalják a „háziasszony” szerepét és nem a munkaerőpiacról kiszorulva, kényszerűségből teszik azt.

A kerület tradicionálisan a felső-, közép- és nagypolgári rétegek letelepedési helye, melyek az elérhető legmagasabb színvonalat igénylik a környezet minőségében, a kultúrában, az oktatásban, az egészségügyben és az infrastruktúrában egyaránt. Bátran kijelenthetjük, hogy mind kulturális, mind oktatási, mind az egészségügy alapellátási szolgáltatásai kiállják a próbát a magas elvárásokkal szemben.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- a szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A HEP helyzetelemző részének célja

- Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.
- E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.
- További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

¹⁰ Forrás: Társadalom Alapítvány 2000.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

- Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.
- További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.
- Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a program végrehajtása során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük. A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI. 5.) EMMI rendelet

alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a

- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.),
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.),
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Flt.),
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: nemzetiségi törvény),
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.),
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.),
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkntv.)

előírásaira.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben foglalt helyi esélyegyenlőségi programok intézkedései kapcsolódnak a következőkben felsorolt, EU és nemzeti szintű stratégiákhoz, ágazati politikákhoz: EU 2020 stratégia, Nemzeti Reform Program (Széll Kálmán terv 2.0), Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia, „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia, Roma Integráció Évtizede Program, Nemzeti Ifjúsági Stratégia.

1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása.

Budapest XII. kerület Hegyvidék Közoktatási Esélyegyenlőségi programja a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek oktatási sikeressége érdekében

Az Önkormányzat Képviselő-testülete 2011-ben fogadta el Közoktatási Esélyegyenlőségi programját. A program átfogó célja olyan támogató lépések, szolgáltatások tervezése, amelyek nemcsak csökkentik a halmozottan hátrányos helyzetű, és a sajátos nevelési igényű gyerekek/tanulók meglévő hátrányát a

¹¹ A helyzetelemzés felépítése megegyezik a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 2. számú mellékletével, annak részletes leírását, adatelemzési tábláit, tartalmi kifejtését foglalja össze.

közoktatásban, hanem iskolai sikerességüket is javítják. A program intézkedési tervében megjelenik a halmozottan hátrányos gyermekek pontos nyilvántartásának szükségessége annak érdekében, hogy óvodáztatásuk, iskoláztatásuk továbbra is folyamatosan megvalósulhasson, valamint ugyanezen csoport több intézménybe történő integrációja (a programot megalapozó helyzetelemzés szerint integrációjuk eddig túlságosan egy intézményre koncentrált).

Budapest XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának esélyegyenlőségi terve

A 2013. január 1-jétől két évre szóló esélyegyenlőségi tervet 2012 decemberében fogadta el az Önkormányzat Képviselő-testülete. A Polgármesteri Hivatal – vagyis a kerület egyik legnagyobb munkáltatója – foglalkoztatási stratégiájában az egyenlő bánásmód előmozdításának alapelve mellett konkrét célként jelenik meg

- a munkaügyi folyamatok esélyegyenlőségét előmozdító szabályozás bővítése,
- a pályakezdő fiatalok foglalkoztatásának előmozdítása,
- a kiemelt célcsoportba tartozók fokozott védelme (létszámleépítés esetén),
- a képzési programokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása,
- a családbarát munkahely feltételeinek megteremtése (rugalmasabb szabadságkiadás, sajátos helyzetű gyermekes szülőknél a részmunkaidő biztosítása), valamint
- a gyed/gyes vagy hosszantartó betegség miatti tartósan távollévők megfelelő tájékoztatása.

A megfogalmazott célok rendkívül fontosak, és valódi, kézzelfogható segítséget képesek nyújtani az egyes célcsoportok tagjainak, hiszen kis odafigyeléssel egytől-egyig könnyen megvalósíthatóak. A Polgármesteri Hivatal esélyegyenlőségi terve mindezekon felül természetesen tartalmazza még az egyenlő bánásmód megsértése esetén követendő eljárás leírását, melynek – akárcsak a fenti célok megvalósításának – felelőse a Hivatal humánpolitikai referense.

Helyi szociálpolitikai rendeletek

Az esélyegyenlőségi célcsoportok közül a helyi rendeletek kiemelten kezelik a gyermekek érdekeit. Éppen ezért különül el a gyermekek védelmét biztosító pénzbeli és természetbeni ellátásokat (6/2002. Önkorm. rendelet), valamint a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátásokat (7/2012. Önkorm. rendelet) összefoglaló helyi szabályozás a felnőtt lakosságnak nyújtott ellátásokat tárgyaló helyi rendeletektől. A pénzbeli támogatások terén a Gyvt. szerinti kötelezően nyújtandó rendkívüli gyermekvédelmi támogatás mellett olyan speciális élethelyzetekre is választ találunk ezekben, mint a születés, vagy a gyermekek beiskolázása, de a rendeleteken keresztül az Önkormányzat Képviselő-testülete támogatja a jól tanuló, ám nehéz szociális helyzetben lévő iskolásokat is.

A gyermekjóléti szolgáltatások közül is minden, a Gyvt. szerint kötelezően biztosítandó ellátás részletszabályozását megtalálhatjuk a helyi normaszövegben – így különösen a gyermekek napközi ellátását illetve az átmeneti gondozására vonatkozókat –, de az alapfeladatokon túl itt is találunk további vállalást, a gyermekétkeztetés területén: a normatív kedvezményeken túl – meghatározott kritériumok meglétekor – az Önkormányzat további támogatást nyújt a rászoruló családoknak.

A felnőtt lakosság pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásait a 2/1998. Önkorm. rendelet szabályozza. Ez a rendelet elsősorban az átmenetileg létfenntartást veszélyeztető élethelyzetbe került személyek helyi ellátásait foglalja össze, kiemelve a HEP célcsoportjai közül az idős lakosságot, akiknek a közgyógyellátáson túl az időskorúak eseti támogatását is biztosítja. Az Szt. szerinti kötelezően nyújtandó, személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások tekintetében a 10/2005. Önkorm. rendelet fogalmazza meg a helyi viszonyokhoz igazított részletszabályokat.

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Gazdasági program

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-a értelmében a képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti. A 2011. év elején elfogadott, négy évre szóló gazdasági program jól összefoglalja az azt megelőző években kirobbanó gazdasági válság kerületünket is érintő hatásait. E szerint még a Hegyvidéken is „megnőtt az aktívkorúak ellátásáért folyamodó, valamint az átmeneti nehézséggel küzdő családok létfenntartását segítő támogatásokat kérelmezők száma. A lakhatási költségek megfizetése is egyre több háztartásnak okoz gondot, a lakosság egy részének egyre nagyobb az ilyen jellegű elmaradása (ez a lakbérhátralékot felhalmozók számán is jól lemérhető)”. Mindezekre tekintettel, a programban megfogalmazott fejlesztési irány szerint a jövőben „a kerületi szociálpolitikai szolgáltatások nyújtásában egyre hangsúlyosabb szerepet kap az egyén, illetve a család felelőssége”. Célként jelenik meg az öngondoskodás növelése, az állampolgári tudatosság elérése, valamint az önkéntes szociális szerepvállalás. Az Önkormányzat részéről vállalás, hogy a foglalkoztatás növelése érdekében nagyobb prioritást ad az állam által részben finanszírozott közcélú foglalkoztatási programokban való részvételnek.

Szolgáltatástervezési koncepció

Az Szt. 92. §-a szerint a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít. Az első alkalommal 2004-ben elkészített – és azóta többször felülvizsgált – koncepció feladata, hogy a kerület szociális ellátórendszerével kapcsolatban információhoz juttassa az állampolgárokat, a civil szervezeteket, az intézményeket, valamint a döntéshozókat. Éppen ezért számba veszi a meglévő szolgáltatási rendszert, legfőbb célja pedig azt a lakosság – koncepcióban feltárt – igényeihez alakítani. Igaz, hogy az anyagban az esélyegyenlőség előmozdításának eszméje nincs kimondva a főbb prioritások között, a szolgáltatások fejlesztése közvetetten mégis ezt a célt szolgálja.

Integrált Városfejlesztési Stratégia

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiát (a továbbiakban IVS) 2009-ben fogadta el az Önkormányzat Képviselő-testülete. Bár az IVS fókuszában a kerület tájképe, természeti és épített értékei vannak, jövőképe komplexen foglalkozik az épített környezetben élők társadalmi problémáival is és így a HEP-ben meghatározott célcsoportok helyzetével is. A dokumentum antiszegregációs terve – meghatározva a kerületben élő idősek, romák, családok helyzetét – külön kitér arra, hogy milyen szempontokat kell figyelembe venni az egyes városrészek rehabilitációjakor.

Idősügyi Koncepció

Az Önkormányzat Idősügyi Koncepcióját 2013 májusában fogadta el a Képviselő-testület. Ez a stratégiai dokumentum az egyik legfontosabb első lépés a településünk esélyegyenlőség szempontjából leginkább veszélyeztetett csoportja, az idősek problémáinak részletesebb feltárásához, rávilágítva a szolgáltatások népességváltozás következtében fellépő jövőbeli igényeire. Az Idősügyi Koncepció jól összefoglalja a helyi szociálpolitika e területre korlátozott erősségeit és lehetőségeit, csak úgy, mint a potenciális veszélyforrásokat illetve gyengeségeket, ezért a jövőképe az eddig ismerteknél precízebben

képes meghatározni a lehetséges és kívánatos irányokat. A célcsoport esélyegyenlőségének előmozdítására tett egyik legfontosabb javaslata az idősek érdekeit képviselni képes Idősügyi Tanács létrehozása, melyről Képviselő-testületünk a Konceptió elfogadásával egyidejűleg döntött. A HEP helyzetelemzésének hatodik, idősekkel foglalkozó fejezete alapvetően épít e dokumentumra.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása.

A helyi esélyegyenlőségi programnak térségi, társulási kapcsolódási pontjai nincsenek, mind a helyzetelemzése, mind az intézkedési terve – a kerület méretéből és infrastruktúrájából adódóan is – független más településektől.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

Az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatokat – melyekre a HEP helyzetelemzése is épít – a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet 1. számú melléklete tartalmazza. Ilyen adatok különösen a demográfiai, a foglalkoztatási (munkanélküliségi), a kulturális illetve oktatási intézmények működési adatai, az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférést mutató információk, a szociális ellátások/szolgáltatások hozzáférési és igénybevételi adatai, valamint a gyermekek veszélyeztetettségét jelző számok. Az adatok elsődleges forrása

- az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszeren (TEIR) belül
 - a KSH Területi Statisztikai Adatok Rendszere,
 - a Népszámlálási adatok gyűjteménye,
 - a Nemzeti Munkaügyi Hivatal adatai,
 - az Önkormányzati adatok és
 - a Szociális ágazat adatai, valamint
- a helyi adatgyűjtések.

Az egyes célcsoportokra vonatkozó adatok közül – ahogy az a HEP mellékletében is látszik – a fogyatékkal élők helyzetére vonatkozó információk a leghiányosabbak, ezzel rá is mutatva e célcsoport egyik legfontosabb problémájára, melyre – az adott fejezetben külön kitérünk majd.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége¹²

Napjainkban egyre gyakrabban használt fogalom a mélyszegénység. Nem csak tudományos fogalom a szociológiában, de a hétköznapi élet jelensége is. Azt jelenti, amikor valaki vagy valakik tartósan a létminimum szintje alatt élnek és szinte esélyük sincs arra, hogy ebből önerőből kilépjenek.

A mélyszegénység összetett jelenség, amelynek okai többek között társadalmi és gazdasági hátrányok, iskolai, képzettségbeli és foglalkoztatottságbeli deficitekben mutatkoznak meg, és súlyos megélhetési zavarokhoz vezetnek. A szegénység kialakulásának okai többek közt a rendszerváltást követően a munkahelyek megszűnésére, a munkanélküliségre, a munkaerő-piaci esélyek szűkülésére – nem kis részben az oktatás és képzés hiányosságaira –, a jóléti ellátások által kezelni nem tudott egyéni, családi válsághelyzetekre, a megfelelő ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz történő hozzáférés hiányosságaira vezethetők vissza. A mélyszegénység hatása az alapvető létfeltételekben, a lakhatási, táplálkozási körülményekben, az érintettek egészségi állapotában is jelentkezik. A szegénység szempontjából meghatározó társadalmi jellemző a családok gyermekszáma, illetve a gyermekszegénység (a szegények mintegy 30%-a a 0–17 éves korosztályhoz tartozik), valamint a falusi lakókörnyezet (a szegények több mint fele községekben él).

Ez az állapot az érintetteket nagyon gyorsan megbélyegzi és a társadalomból való kirekesztettségüket okozza.

A társadalmi leszakadás meghatározó részben tehát a szegénységgel összefüggő körülményekből fakad. A szegregáció mértéke, a társadalmi élet jelentős területeiről való tömeges kizáródás súlyos társadalmi probléma.

Ma Magyarországon minden harmadik ember (kb. 3 millióan) a szegénységi küszöb¹³ alatt él, közülük 1,2 millióan mélyszegénységben. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket. A cigányok/romák nagy többsége ehhez az utóbbi csoporthoz tartozik.

A gyakorlatban a mélyszegénység fogalmát azonosítják a cigánysággal. Ez nem más, mint az etnikai és szociális dimenzió összemosása, és ezzel a társadalmi kirekesztettségéből fakadó összes probléma „cigánykérdésként” való felfogása. Fontos azonban tudomásul venni, hogy a cigányság és a mélyszegénység két olyan halmazt képez, melynek van ugyan közös metszete, ám a kettő nem fedi teljesen egymást. Nem igaz, hogy minden mélyszegénységben élő ember roma. Az viszont kijelenthető, hogy a cigányok élete a mélyszegénységtől függetlenül is sokkal inkább terhelt az őket érintő diszkrimináció rejtett és nyílt dimenzióinak a kíméletlen érvényesülése miatt. (Cserti-Csapó-Orsós 2012)

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

Ahogy a HEP településünket bemutató soraiból is kiderül, a kerület tradicionálisan a felső-, közép- és nagypolgári rétegek letelepedési helye. Lakosainak döntő többsége magasan kvalifikált, az itt élő aktív keresők több mint 70 %-a szellemi munkát végez. A vezető beosztásúak aránya a kerületben meghaladja az aktív keresők 1/5-ét, továbbá kiugróan magas az önálló tevékenységet végzők száma. A kerületben alacsony a munkanélküliségi ráta, az aktívkorú kerületi polgárok kedvező pozícióban vannak a munkaerőpiacon.

Mindezek alapján feltételezhető, hogy a jövedelmi és vagyoni helyzet mindenképpen az országos átlag felett van, valamint budapesti viszonylatban is itt él a legjobban keresők nagy része. Ezt támasztja alá az

¹² A mélyszegénység fogalmát magyarázó bevezető (dőlt betűs) rész a HEP-sablonból lett átemelve.

¹³ Az átlagjövedelem 60%-a alatti jövedelemmel rendelkezők, 2010-ben ez nagyjából nettó 62 000 forint egy főre eső jövedelmet jelentett.

is, hogy – szintén országos szinten – a legdrágább ingatlanok többségét is a Hegyvidéken találjuk meg. Konkrétabb statisztikai adatokat az aktív keresőkre nem, az öregségi nyugdíjjal rendelkezők tekintetében azonban találunk (amiből szintén következtethetünk az egész lakosságunk jövedelmi helyzetére is): az itt élő mintegy 17 ezer öregségi nyugdíjban részesülő átlagos havi nyugdíja 140 523 forint, melynek mértékét más budapesti kerületekhez viszonyítva az alábbi táblázat segítségével ítélhetjük meg.

Kerület	Az öregségi nyugdíjban részesülők átlagos havi nyugdíjának összege ¹⁴
I.	135 915
II.	140 382
III.	125 730
V.	128 030
VIII.	115 023
XII.	140 523
XXI.	114 719

Ha a más településekről hozzánk érkező szociális szakemberekkel beszélünk, általában legyintenek: „XII. kerület – gazdag kerület!” hozzátéve, hogy jó lehet ott szociális területen tevékenységet folytatni, ahol nem élnek szegények. Míg az előbbi megállapítás (miszerint a Hegyvidék gazdag kerület) általánosságban igaz, jövedelmi-vagyoni helyzetükre tekintettel szociálisan rászorulóknak azonban vannak itt is, de tény, hogy más településekhez mérve számosságuk csekélyebb, és igaz az is, hogy a fentiekben meghatározott mélyszegénységben élők száma – a szociális és gyermekvédelmi intézmények klienskörét is látva – rendkívül kicsi.

Szintén kevés a munkaerőpiac által erősen diszkriminált romák száma, a 2011. évi Népszámlálás adatai szerint össznépszerűségünk csupán 2 %-e, 130 fő vallotta magát a cigány nemzetiséghez tartozónak. Jövedelmi, foglalkoztatási helyzetükre vonatkozó adatok – kis létszámukra tekintettel – nincsenek, településünkön nem szegregáltak (elkülönülten) élnek.

A Hegyvidéken előforduló szociális problémákat feltérképezve örömmel állapíthatjuk meg, hogy a kerületben nincs szegregátum – amely jövedelmi, etnikai vagy más meghatározottság alapján háttérbe szoruló mini-társadalmat hozna létre.

Fentiek alapján településünkön a jövedelmi helyzetből, a munkanélküliségből vagy az etnikai hovatartozásból adódó feszültség csekély, az ezen területeken jelentkező hátrányok leküzdése – más városrészekhez képest – kisebb beavatkozást igényel.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

E fejezetben a HEP mellékletében elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény

¹⁴ Forrás : Teir, KSH adatok, Egészségügyi, szociális ellátás

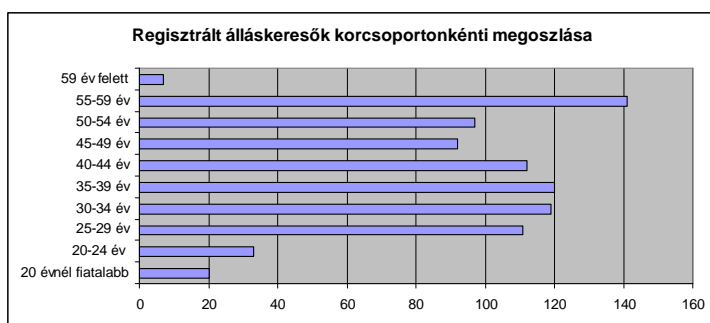
(továbbiakban: Flt.) és a Möt-v-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban.

Az e fejezetre vonatkozó jogi szabályozás szerint a helyi önkormányzat az Flt. 8. §-a értelmében külön törvényben meghatározott foglalkoztatási feladatainak ellátása során

- a) közfoglalkoztatást szervez,
- b) figyelemmel kíséri a helyi foglalkoztatási viszonyok alakulását,
- c) döntéseinek előkészítése, valamint végrehajtása során figyelembe veszi azok foglalkoztatáspolitikai következményeit.

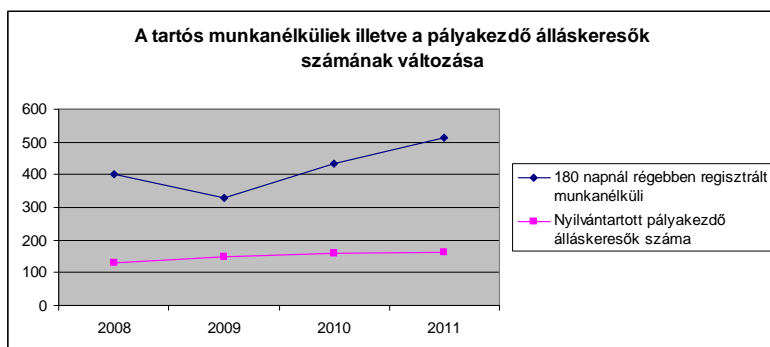
a) munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, aránya

A 2011. évi népszámláláskor 1920 fő vallotta magát munkanélkülinek, ami az aktív korú lakosság 5,4 %-át jelenti (Budapest egészében ez 16 %). Számunkra közülük első sorban a nyilvántartott álláskeresők száma (2011-ben 852 fő) az érdekes, hiszen – tekintettel arra, hogy a munkanélkülieknek nyújtott ellátások kivétel nélkül regisztrációhoz kötöttek – esetükben feltételezhető, hogy a támogatási formák nélkül valóban nem biztosított a megélhetésük. Számukban az elmúlt években jelentősebb változás – a gazdasági válság ellenére – nem volt, az aktívkorú lakosságon belüli átlagos arányuk négy év távlatában 2,27 % volt¹⁵. A munkanélküli nők aránya mind az azonos nemű aktívkorú népességhez viszonyítva, valamint mindkét nemre együttesen vetítve is több mint a férfiaké, vagyis hátrányos

munkaerő-piaci helyzetük településünkön is létező jelenség. Ha a korcsoportokat nézzük, azt tapasztalhatjuk, hogy egyenletes az eloszlás (egy-egy 5 évet felölelő korcsoportba 95-120 munkanélküli tartozik), kiugróan alacsony értéket csak a 25 évnél fiatalabbak körében (2011-ben 53 fő), míg kiugróan magasat az 55-59 év közöttiekénél (141 fő) találunk.¹⁶ Az

alacsony számra magyarázat lehet, hogy sok fiatal egyszerűen nem érzi magát munkanélkülinek mindjárt az iskola befejezése után (talán időlegesen sikerül is elhelyezkedniük), s csak később regisztráltatják magukat, amikor már ténylegesen gondot okoz, hogy az őket felnevelő család tartja el őket felnőttként is. Az 55 éven felüliek nagyobb száma az idősebb korosztályt érintő diszkriminációt mutatja, de arányuk még mindig alacsonynak mondható a más települések munkanélküli adataihoz viszonyítva.

Amiben a válság hatása mégis érzékelhető, hogy – a nagyjából változatlan létszámon belül – a tartósan (180 napon túl) munkanélkülivé váltak aránya jelentősen megnőtt: míg 2008-ban 45,9 %, 2011-ben már 59,6 % volt. Ugyanígy nőtt a nyilvántartott pályakezdők (18-29 évesek) száma és korcsoporton belüli aránya (négy év

¹⁵ 3.2.1. táblázat

¹⁶ 3.2.2. táblázat

alatt 1,77 %-ról 2,48 %-ra).¹⁷ Valószínűleg mindkét tendencia visszajára fordulhat a gazdaság újbóli fellendülése valamint az illetékes munkaügyi központ által az utóbbi egy-két évben indított munkaerőpiaci programoknak¹⁸ köszönhetően.

Elmondható, hogy az alacsony iskolai végzettség csak rendkívül kis százalékban szerepel a munkanélküliséget előidéző tényezők között (lásd következő pont).

b) alacsony iskolai végzettségűek¹⁹ foglalkoztatottsága

Az utolsó két népszámlálás között eltelt tíz évben közel negyedére csökkent az általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők száma kerületünkben (2011-ben 556 fő)²⁰, ami egyértelműen jelzi, hogy az alacsony iskolai végzettség az idősebb korosztály sajátossága. Míg a 15-65 év közöttiekből 151 fő nem végezte el az általános iskolát (ebből 65 fő 19 éven aluli, vagyis az évvésztések illetve osztályt ismétlők is idesorolhatóak), a 65 év felettiiek esetében 405 főre igaz ugyanez (ebből 290 fő 80 év feletti, aminek nyilván társadalomtörténeti okai vannak). Mindez előre vetíti, hogy 2021-re a mostani 1,1% helyett akár 0,5 % körül is lehet az általános iskolát el nem végzettek aránya.

A 3.2.6. táblázat alapján látható is, hogy az egyébként sem magas arányú munkanélküliség nem igazán hozható összefüggésbe az alacsony iskolázottsággal, így a munkanélkülieket célzó foglalkoztatási programokban sem szükséges, hogy prioritást élvezzenek az alacsony végzettségűek. 2011-ben a regisztrált munkanélküliek közül mindösszesen 2 fő volt közülük (azaz csupán 2 ‰), akinek nem volt általános iskolai végzettsége, és 61 fő (7 ‰), aki az általános iskolai tanulmányait befejezte, de nem tanult tovább.

Fenti adatok magyarázzák, hogy miért nincs igény felnőttképzésre településünkön.²¹

c) közfoglalkoztatás

A helyi munkaerő foglalkoztatásában aránylag kis szerepe van az önkormányzat közfoglalkoztatási programjának²². Ennek oka részint, hogy településünkön kicsi a munkanélküliség, részben pedig az, hogy a közfoglalkoztatási pályázatok finanszírozási keretrendszere sem enged több személyt foglalkoztatni (az elmúlt években minden esetben több személy foglalkoztatására pályáztunk, mint amennyire pályázatot nyertünk el). Ezzel együtt az Önkormányzat teljesíti a Gazdasági programjában megfogalmazott azon célkitűzését, hogy évről-évre több személyt vonjon be a közfoglalkoztatásba.

d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői

Budapesti kerület lévén a foglalkoztatáshoz való helyi hozzáférési lehetőségek jelentősen kitágulnak, melyhez nemcsak más kerületek közelsége, de a kiváló helyi közlekedési viszonyok is hozzájárulnak. Kora reggeltől késő estéig is van lehetőség eljutni Budapest távolabbi kerületeibe is akár 1 órán belül metróval, vagy felszíni közlekedés igénybevételével (amit össze sem lehet hasonlítani azoknak a településeknek a közlekedési infrastruktúrájával, ahol pl. naponta kétszer jár a busz).

¹⁷ 3.2.4. és 3.2.5. táblázat

¹⁸ 3.2.11. táblázat

¹⁹ Aki nem szerzett középfokú végzettséget vagy szakképesítést (ISCED 3), ld. Ft. hátrányos helyzetű munkavállalói meghatározása

²⁰ 3.2.5. számú táblázat

²¹ 3.2.7 és 3.2.8. számú táblázatok

²² 3.2.9. számú táblázat

A 3.2.10. táblázat adatai alapján láthatjuk, hogy különösen a háztartások számához viszonyítva (2011. évi népszámlálás során 28 307) rendkívül jelentős a kerületi vállalkozások száma (2010-ben 18 718), illetve, hogy mind a vállalkozások, mind a kiskereskedelmi üzletek száma nőtt az elmúlt években, ami a helyi munkalehetőségek bővülését, és egyben gazdasági potenciáljának növekedését is magában hordozza. Jelentős helyben az állami/önkormányzati intézmények száma (a teljesség igénye nélkül: bölcsődék, óvodák, iskolák, kulturális intézmények, kórházak, rehabilitációs intézmények, gyermekotthonok, idősek otthonai, egyéb szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi intézmények), vagyis jelentős az állami/önkormányzati szektorban történő foglalkoztatás is. Ahol a munkaerőpiac hiányosságot mutat, az a nagyobb vállalatok, ipari létesítmények hiánya, ami azonban összefügg a kerület iparmentes profiljának szándékos alakításával.

e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen

A helyi fiatalok foglalkoztatását segítő programokat a 3.2.12. adattáblában gyűjtöttük össze. Látható, hogy az azokat megvalósító illetékes munkaügyi központ több – részben pályázati forrásból megvalósuló –, kifejezetten fiatalokat célzó projektet indított az elmúlt időszakban. A jövőben érdemes a munkaügyi szervvel közösen megvizsgálni, hogy ezek a programok mennyire érnek célra, a résztvevők milyen mértékben képesek a munkaerőpiacon felhasználni az ott megszerzett tudást.

f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése

A felnőttek munkaerő-piaci integrációját segítő szervezetek és szolgáltatások listáját a 3.2.12. táblázatban gyűjtöttük össze. Látható, hogy számos helyben elérhető felnőtteket képző intézmény van kerületünkben. Ezek mellett a munkaügyi kirendeltség több, a munkaerő-piacra való visszatérést segítő szolgáltatása és a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ sok éve működő álláskereső klubja is színesíti a palettát. A jövőben feladat lehet a felnőttképzési és a foglalkoztatási programokon résztvevők számának illetve a programokat szervezők bevonásával azok hatékonyságának vizsgálata.

g) mélyszegénységben élők és romák²³ települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása

A mélyszegénység fogalmát e fejezet elején találhatjuk részletesen kifejtve.

Önmagában a szegénység megítélése, mint „kategória” behatárolása is országtól függően más és más. Az ENSZ által használt abszolút mélyszegénységi küszöb szerint például ebbe a csoportba tartozók kevesebb, mint 1 dollárból élnek naponta. Ez a mérőszám elsősorban a fejlődő országokra jellemző, a fejlett világban más mutatókat használnak. Így Európában szegénynek számítanak a medián jövedelmek 60%-ánál kevesebből élők.²⁴ A mélyszegénységben élők közülük azok, akik tartósan a szegénységi küszöb alatt élnek és nem képesek életszínvonalukon, leromlott lakhatási körülményeiken javítani. Az, hogy a szegénységből kivezető út nem elérhető számukra, csak részben magyarázható például alacsony iskolázottságukkal, vagy akár etnikai hovatartozásukkal (ami a hátrányokat megsokszorozni képes). Életútjuk fontos meghatározója, hogy lakóhelyükön és annak vonzáskörzetében elérhetőek-e oktatási, egészségügyi, szociális szolgáltatások (és ha igen, azok színvonala megfelelő-e), vannak-e egyáltalán

²³ Azt a személyt tekintjük romának, aki annak vallja magát. Valamely nemzetiségi csoporthoz tartozás (roma származás) vállalása és kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga, ezért a kisebbségi csoporthoz tartozás kérdésében nyilatkozatra senki sem kötelezhető, kivétel, amennyiben a törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály valamely nemzetiségi jog gyakorlását az egyén nyilatkozatához köti (ld. a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 11. § (1)-(3) bekezdését).

²⁴ 2010-ben ez hozzávetőleg nettó 62 ezer forint egy főre eső jövedelmet jelentett.

elérhető munkalehetőségek és, hogy mindezek eléréséhez mobilitásuk (akár saját jövedelmi helyzetük, akár a közlekedési infrastruktúra hiányosságai miatt) mennyire korlátozott.

Fentiek alapján kijelenthetjük, hogy a Hegyvidéken is élnek szegények, de mélyszegénység jelenlétéről nem igazán beszélhetünk, hiszen a lehetőségek minden vonatkozásban megvannak: erős és (minden itt élő számára) könnyen elérhető oktatási, egészségügyi, szociális és gyermekvédelmi háló mellett az elmaradottabb térségekhez viszonyítva nyitottabb munkaerőpiaccal találkozunk. Az itt élő szegényebb családok tagjai számára a minimum szolgáltatási szint, hogy – a jövedelmükhöz mérten – akár ingyenes étkeztetést igénybe tudják venni, gyermekeik kivétel nélkül járhatnak (és járnak is) a nappali ellátásukat biztosító intézményekbe, így a mélyszegénység egyik fő jellemzőjével, az éhezéssel sem találkozhatunk.

Helyzetelemzésünk folyamán a Családsegítő és Gyermejkölési Központ ügyfelei közül kerestünk olyan eseteket, ahol az érintettek még a kerületben rosszabbul élők közül is nagyobb kiindulási hátránnyal, súlyosabb problémákkal (pl. állami nevelésből kikerült, gyermekét egyedül nevelő roma származású munkanélküli nő) keresték fel az intézményt. E néhány esetet megvizsgálva is találtunk pozitív példákat arra, hogy – az intézmény hathatós közreműködése által – önkormányzati intézményben tudtak elhelyezkedni az érintett családfenntartók, és a munkába állás utáni utánkövetésnek/támogatásnak köszönhetően elhelyezkedésük tartós munkaviszonnyá vált. Bár statisztikát kifejezetten ilyen céllal nem vezet az intézmény, az elmúlt évek viszonylatában 4-5 ilyen tartós munkaviszonyt sikerült kimutatni (közülük 1 személy roma származású).²⁵

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén – Ebktv. 21. § - 23. §

Az Ebktv. fenti paragrafusai rögzítik, hogy egyenlő bánásmód követelményének sérelmét jelenti különösen, ha a munkáltató a munkavállalóval szemben közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmaz pl. a munkához jutás során, a munkához jutás felvételi eljárása keretében, stb.

Előfordulnak olyan speciális helyzetek, amikor indokolt, hogy a munkáltató különbséget tegyen helyzetük, tulajdonságuk, jellemzőjük alapján a munkavállalók között, ezért az Ebktv. értelmében nem minősül az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének, ha az a munka jellege vagy természete alapján indokolt, az alkalmazásnál számba vehető minden lényeges és jogszerű feltételre alapított arányos megkülönböztetés. A 23. § biztosítja annak a lehetőségét, hogy törvény, kormányrendelet, illetve kollektív szerződés a munkavállalók meghatározott körére – a foglalkoztatási jogviszonnyal vagy a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonnyal összefüggésben – eltérjen az egyenlő bánásmód követelményétől, amennyiben ennek célja valamely hátrányosabb helyzetű csoporttal kapcsolatban előnyben részesítési szabályok meghatározása, pozitív diszkrimináció alkalmazása.

Helyzetelemzésünk készítésekor szeretttük volna megvizsgálni, hogy hány esetben tettek panaszt a kerületben hátrányos megkülönböztetés miatt, azonban a panaszokat kivizsgáló Egyenlő Bánásmód Hatóság kerületi bontású statisztikai adatokkal nem tudott szolgálni. 2011-ben az országos illetékességű hatóságához összességében mintegy 1000 panasz érkezett (ebből a kérelmezők védett tulajdonsága szerinti bontásban életkora miatt 38 esetben, fogyatékossága miatt 114 esetben, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozása miatt 118 esetben érezték úgy a kérelmezők, hogy velük szemben sérült az egyenlő bánásmód követelménye).²⁶ Kerületi adatok hiányában még megsaccolni sem lehet a probléma nagyságát, hiszen sokszor az elmesélt történetek kapcsán is nehéz eldönteni, hogy a mesélő által ténylegesen tapasztalt, átélt megkülönböztetésről van szó, vagy csak egy hallott történetről, amely akár egy kollektív mítosz részévé is válhat. Gyakori jelenség az is, hogy valakit nem etnikai hovatartozása miatt utasítanak el, hanem valós és tényszerű okok miatt, de a sokszor átélt negatív élmények oly méretűre fokozzák az egyén érzékenységét, hogy mindent etnicitása elleni támadásként tud megélni.

²⁵ 3.2.13. táblázat

²⁶ Egyenlő Bánásmód Hatóság 2012 februári Hírlevele

Összességében tehát nehezen megfogható kategóriáról van szó. Ahhoz, hogy a jövőben érdemben lehessen foglalkozni a kérdéssel, fontos az adatok település szintű lebontása, valamint a Hatóság által végzett munkáról való tájékoztatás is (annak érdekében, hogy az érintettek pontosan tisztába legyenek azzal, hogy sértettségük esetén hová fordulhatnak).

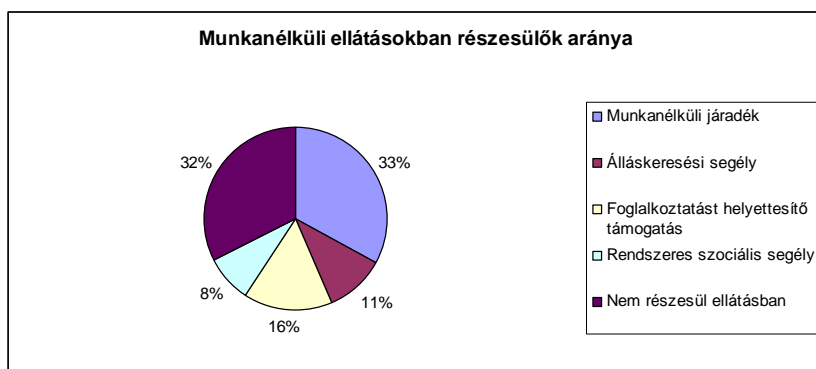
3.3 Munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

Ha valaki munkanélkülivé válik, legfontosabb, hogy az illetékes munkaügyi kirendeltségen regisztráltassa magát. Ennek kapcsán részesülhet – a különböző munkaerő-piaci szolgáltatások (információ nyújtás, tanácsadás, képzés, munkaközvetítés) mellett munkanélküli ellátásban, első körben járadékban. Járadék azt illeti meg, aki a munkanélkülivé válását megelőző négy éven belül rendelkezik 365 nap munkaviszonnal, táppénzben nem részesül, továbbá rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, munkát akar vállalni, de az állás keresése nem volt eredményes, és az állami foglalkoztatási szerv sem tud számára megfelelő munkahelyet felkínálni. A legfeljebb 270 napig folyósítható ellátásban 2011-ben 284-en (a regisztrált álláskeresők 32,9 %-a)²⁷ részesült.

Ha a munkanélküli legalább 180 napig kapta a járadékot, és annak – a korábbi munkaviszonyai alapján járó – idejét már kimerítette, álláskeresési segélyre válik jogosulttá, amely (alapesetben) 90 napig folyósítható. Ebben az ellátási formában 2011-ben átlagosan 93-an (10,6 %) részesültek.²⁸

Míg fenti két ellátást a munkaügyi központ folyósítja, azok kimerítése esetén a települési önkormányzat jegyzője által megállapított foglalkoztatást helyettesítő támogatás nyújtható – melyet 2011-ben 134 fő (15,5 %) vett igénybe. Az ellátás folyósításának feltétele, hogy a munkaügyi központtal az álláskereső személynek továbbra is együtt kell működnie.

Szintén az önkormányzat jegyzője által megállapítható ellátást, a rendszeres szociális segélyt – leegyszerűsítve – az az aktív korú személy kaphatja, aki egészségkárosodottságára tekintettel nem tud munkát vállalni, vagy az, aki a reá irányadó nyugdíjkorhatárt 5 éven belül betölti. Ezt a támogatási formát 72 fő (8,4 %) vette igénybe.

A fenti ellátások 2011-es számait végignézve láthatjuk, hogy a 862 regisztrált munkanélküliből 583-an (67,6 %) részesültek valamilyen ellátásban, az érintettek durván egyharmada azonban semmilyen támogatási formához nem jutott hozzá. A jövőben fontos lenne

meghatározni ennek az eltérésnek, valamint a regisztrált és nem regisztrált munkanélküliek száma közötti eltérésnek a lehetséges okait annak érdekében, hogy minden valóban rászoruló ellátáshoz tudjon jutni.

²⁷ 3.3.2. táblázat

²⁸ 3.2.1. táblázat

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

a) bérlakás-állomány

„Az önkormányzat lakásállományát az 1970-es évek közepén még 14 250 tanácsi bérlakás képezte. 1969-től a hatályos jogszabályok lehetőséget biztosítanak a bérlők számára az általuk lakott lakások megvásárlására, amelynek következtében az önkormányzat bérlakás-állománya napjainkra jelentősen lecsökkent, 2012-ben az 1284 lakásból 1079-ben laktak bérlők és 205 állt üresen.

Az önkormányzati tulajdonú lakások és lakóépületek elhelyezkedésüket tekintve a fővárosi ingatlanpiaci kereslet szempontjából a kerület legfrekvenciáltabbnak minősülő részében található. A területi elhelyezkedésből adódó előnyöket azonban jelentősen árnyalja az ingatlanok gyakorta leromlott műszaki állapota, továbbá vegyes tulajdonú lakások esetén a tulajdonosi, bérlői összetétel. Az önkormányzati tulajdonú lakások lakbére megállapításának rendszerét és mértékét az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletéről, a lakások lakbérének mértékéről, valamint a lakbértámogatásról szóló 23/2007.(VI.18.) Bp. XII. ker. Hegyvidék Ök. rendelet (a továbbiakban: Bérleti rendelet) határozza meg.”²⁹

Az Önkormányzat fent idézett Vagyongazdálkodási tervében elvi szempontként jelentik meg, hogy a lakások esetében a lakbéreket – a szociális bérlakások kivételével – akként kell megállapítani, hogy a bérbeadásból származó saját bevételek legalább elérjék a lakásokra fordított kiadások összegét. Ennek alapján a bérbeadásakor számított lakbér mértéke minden esetben tükrözi a – bérbevevők által is érthető paraméterek alapján meghatározott – valódi költségeket, vagyis a szociális helyzet, mint szempont elsősorban nem a lakbér mértékében, hanem a támogatási rendszer keretében érvényesül.

b) szociális lakhatás

A Bérleti rendelet 19. §-a alapján a Képviselő-testület évente legfeljebb 20 lakás bérbeadásáról dönthet. Ezeknél a bérbeadásoknál alapvető szempont a különös méltánylást érdemlő személyi, családi körülmény figyelembe vétele, így különösen az, ha az igénylő vagy hozzátartozója (kiskorú gyermeke) létfenntartást veszélyeztető helyzetbe kerülhet. Az elmúlt években a Képviselő-testület rendszeresen élt e jogával, így számos lakás bérbeadása történt meg kifejezetten a kérelmezők szociális helyzetét mérlegelve.

Az Önkormányzat nemcsak a szociális bérlakásban élőknek nyújt kedvezményes lakbért, hanem a költségelven bérbe adott lakások esetében is nyújt ún. kiegészítő-lakbértámogatást a rászoruló családoknak, ezzel biztosítva, hogy a lakbérjellegű kiadások mindenki számára megfizethetőek legyenek. A támogatási rendszer – a bérlők fizetőképességét évről évre felülvizsgálva – folyamatosan átalakításra kerül, ennek ellenére településünkön is vannak lakbérhátralékot felhalmozó családok.

A lakbérhátralékkal rendelkező háztartások számára több lépcső is van, ami megelőzi esetleges kilakoltatásukat: ilyen a felhalmozott hátralék részletekben történő megfizetésének lehetősége, vagy – az Szt. által meghatározottak szerint – hat hónapot meghaladó tartozás adósságkezelési eljárásba történő bevonása. Akik ezen eszközök révén sem képesek tartozásuk rendezésére, bérleti jogviszonyuk megszűnése mellett is az ingatlanban maradhatnak, tényleges kilakoltatásra rendkívül ritkán kerül sor (a gyermekeket nevelő családok kilakoltatására pedig egyáltalán nem).

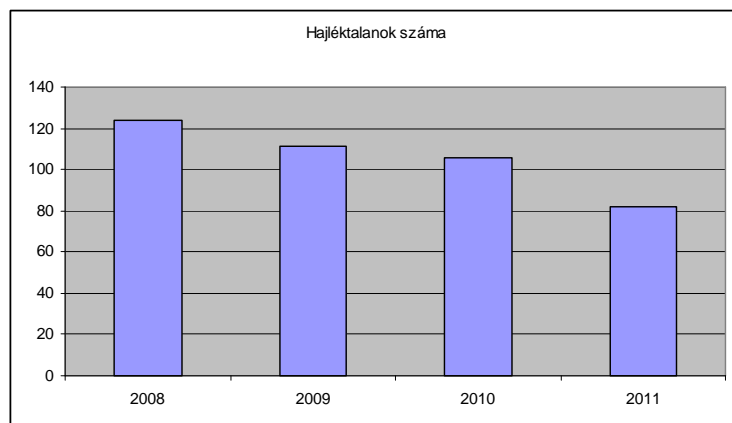
²⁹ Vagyongazdálkodási terv 2012.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

Az Önkormányzat lakáscélra nem lakáscélú ingatlant nem ad bérbe, ezeket más módon hasznosítja.

d) elégtelen lakhatási körülmények, veszélyeztetett lakhatási helyzetek, hajléktalanság

Elégtelen lakhatási körülményekről sem a magántulajdonú, sem az önkormányzati bérleményekkel kapcsolatban nem beszélhetünk (előbbi esetekben ezekről esetleg nem is tudunk és a kerület méreteit,

lakásszámát tekintve felderítésük majdnem lehetetlen vállalkozás is lenne). A hajléktalanság kérdése azonban kerületünkben is létező probléma – köszönhetően a kiterjedt zöldfelületeknek, valamint közlekedési csomópontjainknak. Bár a hajléktalanok száma évről évre csökken (2008 és 2011 között 124-ről 82 főre)³⁰, a biztató tendencia ellenére is kiemelten kell kezelni a velük való foglalkozást.

Erre utal az önkormányzati törvény is, mely az önkormányzatok ellátandó feladatai között a lakás (és helyiség) gazdálkodás mellett 2013. január 1-jétől rögzíti az önkormányzatok számára a hajléktalanság megelőzésének, és a területükön hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának kötelezettségét is.

A hajléktalan személyeknek nyújtott már meglévő szolgáltatások mellett (nappali melegedő működtetése, utcai szociális munka ellátása) fenti törvényi kötelezettségnek az ezeket a szolgáltatásokat is nyújtó Magyar Máltai Szeretetszolgálattal 2012-ben létrejött megállapodás keretében teszünk eleget. E megállapodás alapján a kerületben életvitelszerűen élő hajléktalanok közül évente 12 fő számára személyre szabott fejlesztési (rehabilitációs) programot kínálunk, a lakhatási és munkahely-keresési problémák mellett elsősorban – szociális szakemberek révén – háttértámogatást adva, hiszen célunk komplexen kezelve és későbbi utánkövetéssel integrálni őket a társadalomba. A program eredményei 2013 folyamán már láthatóak lesznek, ezért azok elemzésével – figyelembe véve a hajléktalanok számának alakulását – kell meghatározni a rehabilitáció jövőbeni irányát.

e) lakhatást segítő támogatások

A fentebb említett lakbér és kiegészítő-lakbértámogatás mellett az Szt. által meghatározott lakásfenntartási támogatást és adósságkezelési szolgáltatást nyújtja az Önkormányzat. A gazdasági válság hatása érezhető abban, hogy a lakásfenntartási támogatást igénylők száma az elmúlt években drasztikusan megnőtt, míg 2008-ban 241 fő vette igénybe, 2011-ben 432 helyi lakost segített a havi rendszerességű, 2011-től közvetlenül a szolgáltatóknak utalt ellátás. Az adósságkezelési szolgáltatást – melyhez nemcsak támogatási összeg, hanem komplex tanácsadói és utánkövetési szolgáltatás is társul (mely egyben a

³⁰ 3.4.2. táblázat

kérelmező adósságának rendezése érdekében tett együttműködését is kontrollálja) – átlagosan 25-30 család veszi igénybe évente.³¹

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

A IVS, valamint Budapest 2011-ben készült Városfejlesztési Koncepciója is alátámasztja az egyébként településünk döntéshozói illetve szakemberei által is ismert tény: miszerint a XII. kerületben nincsenek szegregátumok.

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény értelmében a településrendezés során figyelemmel kell lenni arra, hogy az az érintett lakosság életkörülményeiben, értékrendjében és szociális helyzetében hátrányos következményekkel ne járjon. Ennek érdekében biztosítani kell az emberhez méltó környezet folyamatos alakítását, értékeinek védelmét. Az IVS elkészítésének egyik legfontosabb üzenete, hogy a városrendezés e törvényi szabályozásra figyelemmel történjen.

Az anti-szegregációs terv elkészítéséhez kidolgozott útmutató³² nyomán szegregátumként kerül meghatározásra az a településrész, ahol az alacsony státuszú lakosság – az aktív korú népességben belül a legfeljebb 8 osztályos iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők – aránya meghaladja az 50%-ot. Sajnos ma is létező jelenség, hogy a lakáshoz jutási feltételek meghatározása arra irányul, hogy egyes, meghatározott tulajdonságokkal rendelkező (általában a roma kisebbséghez tartozó) személyek valamely településen, illetve településrészen mesterségesen elkülönüljenek. Az Ebktv. 26. §-ának (3) bekezdése értelmében az ilyen eljárás jogszabály-ellenes, és – a jogszabályi tiltás mellett – a kerület lakáspolitikájával is összeegyeztethetetlen. (Az elmúlt években több példát is találunk arra, hogy rászoruló cigány származású családok nem ugyanott, hanem a Hegyvidék különböző területein kaptak bérlakást).

Fenti alapelvek és a már eddig is folytatott gyakorlat garanciát nyújtanak arra, hogy szegregációval veszélyeztetett területek a lakosság területi átrendeződésével se alakulhassanak ki.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény előírja, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik:

- a) a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,*
- b) a fogorvosi alapellátásról,*
- c) az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról,*
- d) a védőnői ellátásról,*
- e) az iskola-egészségügyi ellátásról.*

A szociálisan rászorultak részére a személyes gondoskodást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják. A Szt. értelmében a személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat.

³¹ 3.4.3. táblázat

³² Útmutató az Anti-szegregációs terv kidolgozásához, In: Városrehabilitáció 2007-2013-ban, Kézikönyv a városok számára, 2007. október, Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Területfejlesztési és Építésügyi szakállamtitkárság 117. o.

A fővárosi kerületek által biztosítandó szociális alapszolgáltatások: az étkeztetés, a házi segítségnyújtás, a családsegítés és a nappali ellátások; nyújtandó szakosított ellátás pedig az idősek gondozóháza (átmeneti ellátása).

Az Ebktv. rendelkezése értelmében az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell a társadalombiztosítási rendszerekből finanszírozott, továbbá a szociális, illetve gyermekvédelmi pénzbeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátások igénylése és biztosítása, a betegségmegelőző programokban és a szűrővizsgálatokon való részvétel, a gyógyító-megelőző ellátás, a tartózkodás céljára szolgáló helyiségek használata, az élelmezési és egyéb szükségletek kielégítése során. Az egyenlő bánásmódhoz való jog magában foglalja különösen az azonos egészségügyi intézmények használatának, az ugyanolyan színvonalú és hatékony, illetőleg nem magasabb kockázattal járó gyógykezelésben, valamint betegségmegelőző programokban (szűrővizsgálatokban) való részvétel jogát.

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

Az egészségügyi alapszolgáltatás részeként ellátandó háziorvosi szolgálatra az önkormányzat 27 felnőttet és 10 gyermeket ellátó háziorvossal szerződött annak érdekében, hogy az egész kerületet lefedő, mindenki számára hozzáférhető orvosi ellátást tudjon nyújtani. A házi orvosok kiemelt figyelmet szentelnek az egészségi állapotuk miatt mozgásukban gátolt idősebb lakosságnak, őket akár otthonukban is rendszeresen felkeresik. Fogorvosi rendelést 10 felnőttet és 4 gyermeket ellátó szolgáltató nyújt a kerületben.

A szakorvosi ellátás igénybevételére két helyen is (Szent János Kórház illetve I. kerületi szakrendelő – mely helyileg a XII. kerületben található) lehetősége van a hegyvidékieknek, és kórházi ellátásra is több intézményt találunk településünkön.

Az egészségügyi szolgáltatások sorában fontos kiemelni az Önkormányzat fenntartásában működő otthonápolási szolgálatot, amely – elsősorban – a kórházi kezelés utáni rehabilitációban játszik kulcsszerepet: az otthonukba hazaengedett, korábbanál sokszor legyengültebb fizikai állapotban lévő idősek számára nyújtja – a házi segítségnyújtást biztosító munkatársakkal együttműködve – az otthoni ápolást.

Az egészségügyi ellátás egyik fontos mutatója, amely esélyegyenlőségi szempontból jelentős, a közgyógyellátásban részesülők száma. Az ellátás, amely a szociálisan rászorult személy részére – egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához – az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások kompenzálását célzó hozzájárulás, hozzávetőleg 1700-1800 főnek jelent a kerületben napi segítséget³³. Annak érdekében, hogy a támogatásból az éves gyakoriságú nyugdíjmelés miatt ne essenek ki az igazán rászoruló, a jövedelmi határok évente – a nyugdíjmelés mértékével – indexálásra kerülnek.

Szintén az esélyek egyenlőségének előmozdítását szolgálja, hogy az elmúlt években kb. 190 fő számára tudott az Önkormányzat ápolási díjat folyósítani.³⁴ Ez az ellátási forma a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás. Ápolási díjra jogosult a hozzátartozó, ha állandó és tartós gondozásra szoruló, súlyosan fogyatékos (életkorra tekintet nélkül), vagy tartósan beteg 18 év alatti gyermek gondozását, ápolását végzi.

³³ 3.6.2. táblázat

³⁴ 3.6.3. táblázat

b) prevenció és szűrőprogramok

Az előző pontban felsoroltakon túl az egészségügyi szolgáltatások körébe tartoznak az egészség megőrzését támogató szolgáltatások, programok. Az Önkormányzat mára már komplex Egészséges Hegyvidék programra kiforrott prevenció tevékenységei rendkívül sokrétű szolgáltatások tárházát vonultatja fel (az egyébként is elérhető kötelező népegészségügyi, koragyermekkorai kötelező szűrések biztosításán túl). Az ismeretterjesztés körében évente 8 alkalommal megrendezésre kerülő Szabadegyetemek, a témában készült cikksorozatok, a Magyar Rákellenes Liga előadásai a Kulturális szalonban, az Idősek egészségiskolája, az újraélesztési oktatóprogramok a kerületi iskolákban vagy a Budai Lisztérzékenyek Klubjával való együttműködés során megrendezésre kerülő beszélgetések mind a háttérét adják az egészségmegőrzést szolgáló gyakorlatibb jellegű prevenció programoknak. Ilyen programok a havonta megrendezésre kerülő Szűrőszombatok, az évi két alkalommal akár több, mint 1000 főt megmozgató és rendkívül sokféle szűrési lehetőséget biztosító Egészségnapok, a SZÍV SN a stroke ellen mozgalom a Hegyvidéken, a kerületi oktatási intézményekben folytatott mozgásszervi szűrővizsgálatok, a szintén kerületi iskolákban elvégzett lisztérzékenység szűrése és a Hegyvidéki kismama- és szülésfelkészítő program.³⁵

c) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

A közétkeztetésben mind a saját konyhával rendelkező bölcödék, mind a közbeszerzési eljárásban kiválasztott külső szolgáltató alapvető – magukra vonatkozó – követelményként értelmezik és használják az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által 2011-ben kiadott „A rendszeres étkeztetést biztosító, szervezett ételmezési ellátásra vonatkozó táplálkozás-egészségügyi ajánlás”-t, amely a ma korszerűnek mondható egészséges táplálkozás egyik alapköve.

d) sportprogramokhoz való hozzáférés

A mozgás, sportolás, aktív szabadidős tevékenységek elengedhetetlenül fontosak egészségünk megőrzéséhez. A rendszeres mozgás hozzájárul ahhoz, hogy izomzatunk, csontozatunk erősebb legyen, állóképességünk, közérzetünk javuljon, karbantarthassuk testsúlyunkat. Csökkenti a szívbetegségek, magas vérnyomás, depresszió és számos egyéb betegség rizikófaktorát vagy kialakulását. Segít megőrizni idős korunkig mozgásszerveink, izmaink, ízületeink rugalmasságát. Fontos, hogy a mozgás tudatosan beépüljön mindennapjainkba már gyermekkorban. Ezt elősegítendő, a Hegyvidéki Önkormányzat elsőként vezette be négy évvel ezelőtt a mindennapos testnevelést az iskolákban. Emellett – folyamatosan bővítve a kínálatot – számos olyan programot, mozgási, sportolási lehetőséget kínál az itt élőknek, amely segítségével megőrizhetik, javíthatják egészségi állapotukat.

Ingyenesen elérhető programok

- minden korosztály részére:
 - Aerobic
 - Testépítés, átmozgató edzőtermi súlyzós, illetve cardiogépes edzés
 - Síoktatás (téli szezonban)
 - Úszás
 - Mozgás Egyeteme (különböző típusú fitneszaerobik órák)

³⁵ a programokról bővebb tájékoztató: egeszsegeshegyvidek.hu

- idősebbek számára:
 - Kímélő torna
 - Nordic Walking
 - Lépéselőny futóklub
 - Szervezett természetjáró túrák
 - Úszás

Egyéb testmozgásos programok:

- MOM Kulturális Központban illetve a Hegyvidéki Egyesített Gondozási Központ klubjaiban megszervezett nyugdíjas tornák,
- a Kulturális Szalonban megszervezett
 - Nyugdíjas torna
 - Intim torna
 - Meridián torna
 - Do-in Önmasszázs, jóga

e) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A személyes gondoskodást nyújtó szociális – felnőttek számára nyújtott – szolgáltatások keretén belül 2012-ben 242 főnek biztosítottunk *étkeztetést* (házhozszállítással, intézményünkben elfogyasztva vagy intézményből hazaviteli lehetőséggel), 141 főnek (három helyszínen) *idősek nappali ellátását*, és 201 kerületi idős lakosnak a saját otthonában történő gondozást (vagyis *házi segítségnyújtást*). A *jelzőrendszeres házi segítségnyújtást* (amely az otthonukat már elhagyni nem tudó, különösen veszélyeztetett idősebb lakosoknak nyújt biztonságot illetve 24 órában hívható segítséget) 60 fő vette igénybe, míg *idősek átmeneti ellátásában* 5 fő részesült. Ezekről a szolgáltatásokról az idősek helyzetét, esélyegyenlőségét bemutató 6. fejezetben írunk részletesebben.

A Családsegítő és Gyermekjóléti Központ által biztosított *családsegítő szolgáltatásunk* – amelynek helyszínt adó épület 2012-ben a mozgásukban korlátozottak számára akadálymentesítve lett – az elmúlt év folyamán 4249-es éves forgalmat (kapcsolatfelvételt) számolt, melyből az új kliensek száma 752 volt. A ténylegesen kezelt 825 esetből 524 volt szociális, 157 pszichológiai vagy mentális jellegű és 144 a jogi problémákban történő segítségnyújtás. 95 fő vett részt (összesen 887 alkalommal) egyéni mentálhigiénés esetkezelésben és 65 család (összesen 418 alkalommal) családi esetkezelésben.

A családsegítésen belül szervezett Álláskereső Klubjába az év folyamán 102 fő járt – melyből 33-an el is helyezkedtek. Az év folyamán bevezetett egyik új szolgáltatás a Lakáscsere klub – választ adva a magas rezsiköltségek miatt kisebb lakásba költözők igényeire –, valamint az Angol Társalgási Klub.

A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők számára 2011-ben Közérdekű önkéntes munka programot indított intézményünk – tekintettel arra is, hogy a támogatásra való jogosultság felülvizsgálatakor az egyik feltétel az egy éven belül felmutatott 30 munkanapos munkaviszony (beleértve az egyszerűsített foglalkoztatást, közfoglalkoztatást és a közérdekű önkéntes munkatevékenységet is). A programban tavaly 36-an vettek részt, az intézmény portaszolgálatában.

A pszichiátriai betegek nappali ellátása és közösségi ellátása egymást jól kiegészítve működik kerületünkben, a klubház (nappali ellátás) szolgáltatásait átlagosan 35 fő veszi igénybe, de mivel a tényleges felhasználó ennél több, folyamatban van jelenleg a férőhelybővítéshez szükséges hatósági eljárás.

A *hajléktalanok nappali* ellátását (nappali melegedő) ellátási szerződés keretén belül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat látja el a Széll Kálmán téren – itt azonban az igénybevételi adatok nem tükrözik a

kerületi hajléktalanok ellátását, mivel a melegezőt a kerületünkben élő hajléktalanoknál lényegesen több, más településről ideérkező is igénybe veszi.

Már a fent bemutatott szolgáltatások és a hozzájuk tartozó forgalmi adatok is mutatják, hogy a kerületi szociális háló a rászorulókat jelentős tömegeit éri el. Az Önkormányzat azonban nemcsak a kötelező ellátandó területeken teljesít jól intézményein keresztül, hanem az önként vállalt feladatokban is sokat tesz a helyi közösségben élőkért. Szép példája ennek a kerületi *Fejlesztő Napközi Otthon* évtizedek óta történő fenntartása, melyben 35 fogyatékossgal élő fiatal felnőtt nappali ellátást biztosítjuk, valamint a szintén fogyatékkal élő kiskorúak nappali ellátására kötött átmeneti szerződés.

Kerületünknek – szintén az önként vállalt feladatok között – van szerződése támogató szolgáltatásra, a hajléktalanokat ellátó utcai szociális munkára, valamint szenvedélybetegek nappali ellátására is.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

a) közösségi élet színterei, fórumai

A közösségi életnek számos olyan színterét megtaláljuk a Hegyvidéken, ahol emberek találkoznak, szabad óráikat együtt eltöltve. Ilyenek a művelődési házak, a játszótérek, a parkok, a nagyobb bevásárló központok, az éttermek, cukrászdák, kávézók, a nappali ellátást nyújtó intézmények.

b) közösségi együttélés jellemzői (pl. etnikai konfliktusok és kezelésük)

Az előbb felsorolt helyszíneken etnikai különbségekre visszavezethető konfliktusok nem szoktak előfordulni, az itt élő kis számú roma illetve nem roma származású lakosság békés együttélése figyelhető meg. Konfliktusforrást jelenthet ugyanakkor a hajléktalan lakossággal való együttélés: az alapvetően probléma mentes „kapcsolatban” időről időre előfordul, hogy az utcán kényszerűségből élők átlépnek egy határt, mellyel a parkokat, játszótéreket használó lakók tolerancia küszöbét is átlépik. Ha ilyen jelzést kap az Önkormányzat, első körben minden esetben a hajléktalanokat ellátó Magyar Máltai Szeretetszolgálatot értesítjük, akik a szociális munka módszereivel segítenek a konfliktusos helyzet kezelésében. Ha ez nem vezet eredményre, csak abban az esetben intézkedik a Közterület felügyelet vagy a rendőrség, hiszen minden esetben elsődleges – a rend és a közbiztonság megtartása mellett – a valóban békés együttélés megőrzése.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai (adományozás, önkéntes munka stb.)

A hegyvidéki lakosság szolidaritásával nap mint nap találkozhatunk. Nemcsak akkor, amikor karácsony előtt a rászoruló családoknak, vagy amikor a határon túli magyar lakoságnak gyűjt az Önkormányzat, de amikor a kerületünkben szociális tevékenységet folytató bármely intézmény számára keressük a segítséget, akkor is jelentős a megmozdulás. És jelentős a szolidaritás megnyilvánulása a mindennapokban: sokan segítenek az utcán élőknek, a szomszéd idős néniük vagy a nem lakott szomszéd ingatlanon meghúzódó, rossz körülmények között élő családnak, akiknek a felajánlott kerti- vagy barkácmunka is segítséget tud jelenteni.

Szintén erős – a kerületben aktívan működő számos egyháznak köszönhetően – az egyházi karítasz-tevékenység, amelyben a szociális intézményi hálózat munkáját jól kiegészítő önkéntes tevékenységet végző egyháztagnak figyelnek a közösségük elesettebb tagjaira, ellátva sokszor az alapvető gondozási feladatokat is. És egyre nagyobb a kerületi intézményi ellátások életében megjelenő önkéntes tevékenység is, kiaknázva ennek a területnek szabad kapacitásait.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

Településünkön – tekintettel az érintettek kis számára is – roma nemzetiségi önkormányzat nem működik.

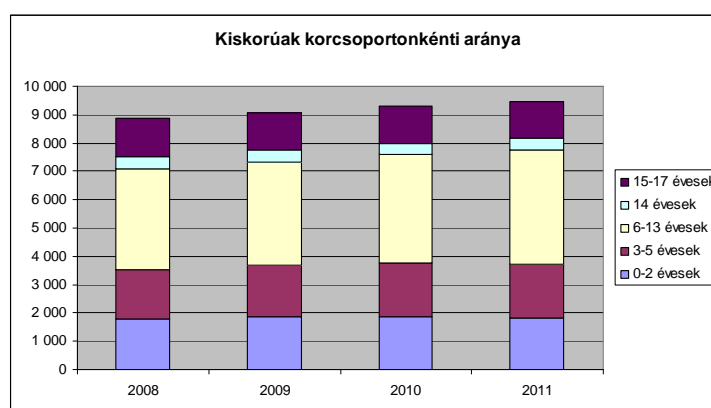
3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az elmúlt években a regisztrált munkanélkülieken belül megnőtt a tartósan munkanélküliek aránya, valamint a pályakezdők aránya.	Konkrét cselekvés – a gazdaság várható javulására – még nem szükséges, azonban ha a HEP 2 éves felülvizsgálatakor nem tapasztalható a számok negatív fordulata, a jelenlegi szolgáltatások (programok) bővítése válhat szükségessé.
A fiatalokat érintő foglalkoztatási- illetve a felnőttképzési programok hatékonysága nem mérhető.	A programokat végző szervezetekben felmérést kell készíteni, hogy a résztvevők munkaerő-piaci helyzete (a részvételhez kötötten) változik-e.
Nem rendelkezünk adattal a foglalkoztatás területén történő hátrányos megkülönböztetésről, így a probléma kezelése is nyitott maradt.	A panaszokat kivizsgáló Egyenlő Bánásmód Hatóságot fel kell kérni, hogy a jövőben kerületi lebontású statisztikát is vezessen, valamint a lakosságnak tájékoztatást kell nyújtani a Hatóság munkájáról.
Jelentős eltérés van a népszámlálás során felmért munkanélküliek és a regisztrált munkanélküliek számában.	Feladat a lehetséges okok meghatározása.
A regisztrált munkanélküliek egyharmada nem részesül semmilyen ellátásban.	Feladat a lehetséges okok meghatározása és cselekvési terv kidolgozása.
A településen élő hajléktalanok rehabilitációjára kidolgozott program eredményei csak 2013. második felében lesznek kimutathatóak.	Az eredmények függvényében szükséges a rehabilitáció jövőben irányát meghatározni.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői

Kerületünkben a gyermekek állandó népességen belüli aránya évről-évre nő, 2008-ban 8 859 (14,91 %), 2011-ben 9 463 (16,07 %) kiskorú élt itt.³⁶ A növekmény nem az itt születetteknek (akik száma az utóbbi években kis mértékben inkább csökkent), sokkal inkább az ide bevándorló gyermekeket nevelő családoknak köszönhető. Ezt támasztja alá, hogy míg a 0-2 éves korosztályban csak minimális a növekedés (2008-ban 1 796 fő, 2011-ben 1 805 fő), a 3-5 évesek számában (1 714, 1 900) illetve a 6-13 évesek számában (3 572, 4034) nagyobb gyarapodás érhető tetten. A nemek arányát tekintve a gyerekek között (igaz ugyan, hogy kis mértékben, de) több fiút találunk, mint lányt.

a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékossgal élő gyermekek száma és aránya

Veszélyeztetettség: olyan – a gyermek vagy más személy által tanúsított – magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza (Gyvt. 5. § n) pont)

A **védelembe vétel** a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermek védelembe vétele a gyermekjóléti szolgáltatás feladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevitelével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője a gyermeket védelembe veszi (Gyvt. 68. § (1) bekezdés). A gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet³⁷: hátrányos helyzetű az a gyermek, tanuló, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát családi körülményei, szociális helyzete miatt megállapították. E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, tanuló, akinek törvényes felügyeletét ellátó szülője, óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetén a tankötelezettség beállásának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait

³⁶ 6. táblázat

³⁷ közoktatásról szóló törvény 121. §-a (1) bekezdésének 14. pontjában

fejzte be sikeresen. Erről a szülő önkéntesen a Gyvt-ben meghatározott eljárás keretében nyilatkozhat. Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek.

Az elmúlt években a gyermekek 2,3-3,1 %-ának életében volt jelen a veszélyeztetettség valamilyen formája³⁸ (2011-ben 261 fő). Az, hogy a veszélyeztetett kiskorúak közül 2008 és 2011 között évente átlagosan mindössze 9 esetben került sor védelembe vételre, részben azt jelenti, hogy a veszélyeztetettségük kismértékű volt, részben – és talán ez a fontosabb – azt, hogy a gyermekjóléti szolgáltatáson keresztül a szociális munka módszereivel sikerült (hatósági intézkedés nélkül is) a veszélyeztetettség megszüntetésére irányuló lépéseket megtenni, vagyis a családok együttműködők voltak.

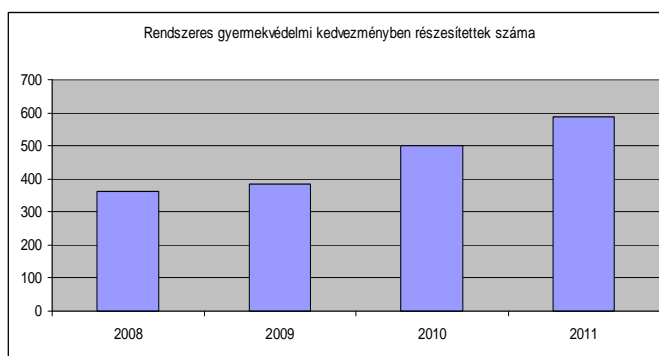
A kerületi fenntartású óvodákba 2011-ben beíratott hátrányos helyzetű gyermekek száma 69 (4,6 %), a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 13 (0,8 %) volt. Ugyanebben az időszakban az általános iskolákba 61 fő (2,9 %) hátrányos helyzetű és 16 fő (0,75 %) halmozottan hátrányos helyzetű gyermek járt.³⁹

Az óvodákba járó gyermekek közül valamilyen fogyatékoságára tekintettel sajátos nevelési igényűként 8 fő (0,5 %) volt regisztrálva 2011-ben, az általános iskolákban ez a létszám 71 fő (3,3 %) volt.

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt a család egy főre eső jövedelme arányában állapítja meg a települési önkormányzat jegyzője. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény célja a szociális alapon rászoruló kiskorúak, vagy közoktatási intézményben tanuló nagykorúak anyagi támogatása. Ennek formája: a) gyermekétkeztetés normatív kedvezmény, b) pénzbeli támogatás (évente két alkalommal: augusztus és november hónapban, feltéve, hogy a kedvezményre való jogosultsága tárgyév augusztus 1-én, illetve november 1-én fennáll), c) külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezmény.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek számának növekedésében sajnos jól tetten érhető a gazdasági válság családok jövedelmi helyzetére gyakorolt hatása. Az ellátásban részesülők száma négy év alatt valamivel több, mint másfélszeresére nőtt, míg 2008-ban 362 gyermek (összes kiskorú 4,1 %-a), 2011-ben 587 gyermek (6,2 %) jogán lett megállapítva a kedvezmény.⁴⁰ A számok – más településekhez viszonyítva – még mindig rendkívül alacsonyak, a tendencia alapján mégis több figyelmet kell fordítani az érintetteknek.

A helyzetelemzés során annak megállapítása, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak körében minden rászoruló hozzájut-e az intézményekben ehhez köthető kedvezményekhez, nem mondható meg biztosan (mivel az adatok többsége csak az ebben az időszakban önkormányzat által fenntartott intézményekben áll rendelkezésünkre), de valószínűsíthető, mivel a kedvezmény

³⁸ 4.1.1. táblázat

³⁹ 4.4.4. és 4.4.9. táblázatok

⁴⁰ 4.1.2. táblázat

megállapítása iránt benyújtott kérelmeknek alapvető célja, hogy a gyermekétkeztetés normatív kedvezményét a kérelmező család igénybe tudja venni. Sokkal fontosabb kérdés tehát, hogy magáról a kedvezmény lehetőségéről értesül-e minden rászoruló család.

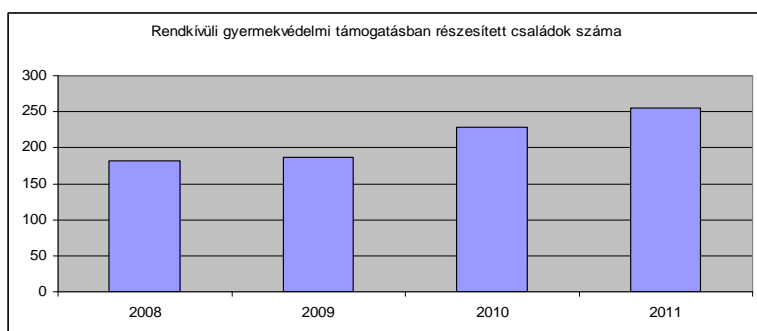
A Családsegítő és Gyermekjóléti Központ gyermekvédelmi jelzőrendszer működésével kapcsolatban évente megtartott szakmaközi találkozójáról készült beszámolók alapján az elmúlt években folyamatosan nő a jelzőrendszer hatékonysága (vagyis a jelzések száma). Az abban érintettek (védőnői hálózat, gyermekorvosi ellátásban dolgozók, bölcsődei kisgyermeknevelők, óvodai- és iskola-pedagógusok stb.) egyre inkább birtokában vannak a jelzési kötelezettségük súlyával, valamint annak a tudásnak, hogy milyen esetben kell megtenniük a jelzésüket. A jól működő jelzőrendszernek köszönhetően valószínűsíthető, hogy a gyermekjóléti szolgáltatáshoz ezáltal hozzájutó családok megfelelő informálása megtörténik, és a kerületben információhiányból nem igénybe vett szolgáltatás nem jellemző.

c) gyermek jogán járó helyi juttatások

Kerületünkben ún. családi segélyezési gyakorlatot folytatunk, ami azt jelenti, hogy az egy-egy családba tartozókat az összes támogatásuk tekintetében egy ügyintéző kezeli. Ezzel kiszűrjük, hogy a családtagok ugyanarra a célra (pl. a rezsi számlák befizetése) külön-külön is kérjenek támogatást, ugyanakkor ezáltal van lehetőség odafigyelni arra is, hogy egy-egy család minden olyan támogatási eszközt megkapjon, ami a helyzetének rendezésében segítheti, akár azt sem kizárva, hogy a gyermekekre tekintettel kérhető gyermekvédelmi támogatás illetve a család egészére tekintettel kérhető eseti illetve krízis segély egyidejűleg kerüljön megállapításra.

Tapasztalataink szerint a támogatások széles palettája hatékony válasz a szociális problémák kezelésére, különös tekintettel arra, hogy a gyermekjóléti szolgálat által egy-egy kérelmező esetében megfogalmazottakat – ott, ahol a támogatás összegében mozgásterünk van – figyelembe tudjuk venni.

A gyermekekre tekintettel igénybe vehető rendszeres támogatások a normatív kedvezményen felül nyújtott gyermekétkeztetési térítési díjkedvezmény és a szociális ösztöndíj, az eseti jelleggel nyújtott ellátások körében a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, az óvodáztatási támogatás, a beiskolázási segély és a születési támogatás.

Ahogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak száma, úgy a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást kérelmező családok száma is nőtt az elmúlt években – 2008-ban 182, 2011-ben már 255 kérelmező volt. 2011-ben 386 gyereknek támogattuk beiskolázását és 140 gyermek születésére tekintettel adtunk pénzbeli

támogatást. A 2009-től igényelhető óvodáztatási támogatást minden halmozottan hátrányos helyzetű gyermekre tekintettel meg tudtuk állapítani az elmúlt években, 2011-ben így 13 család részesült az ellátásban.

d) kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők száma

Ingyenes iskolai étkeztetésben – az önkormányzati fenntartású intézményekben – 146 fő részesült 2011-ben, 50%-os kedvezményt 871 fő tudott igénybe venni.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A IVS, valamint Budapest 2011-ben készült Városfejlesztési Koncepciója is alátámasztja az egyébként teleülésünk döntéshozói illetve szakemberei által is ismert tény: miszerint a XII. kerületben nincsenek szegregátumok.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékossgal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

a) védőnői ellátás jellemzői

Kerületben 18 területi és (2011-ig 3, azt követően) 5 iskola-egészségügyi feladatokat ellátó védőnő van. A szolgálat egyik legfontosabb feladata a kisgyermek egészségi állapotának folyamatos kontrollja, a testi és mentális fejlődésének folyamatos figyelemmel kísérése. Ha a jogszabály szerint a szolgálatban védőnőnként ellátható gyermekek számát (250), valamint az országos átlagszámot (300) összehasonlítjuk a kerületi védőnőnkénti gyermekszámmal (2011-ben 178⁴¹), láthatjuk, hogy a hegyvidéki ellátásban nem csupán a kötelező adminisztráció vezetése, illetve a krízishelyzetek kezelése végezhető el, hanem tényleges családi gondozásra is van lehetőség. A védőnőknek kiemelt szerepe van a gyermek veszélyeztetettségének felismerésében és a szükséges jelzések megtételében. Ahogy azt pár sorral korábban leírtuk, a statisztikák azt mutatják, hogy a jelzőrendszer a Hegyvidéken egyre hatékonyabban működik, a jelzések időben megtörténnek. Betöltetlen védőnői álláshely az elmúlt években nem volt.

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői

Településünkön 10 gyermekorvosi szolgálat működik, az általuk ellátott esetek száma – ahogy a kerületi gyermekszám is – lassú ütemben növekszik. 2011-ben 49 646 esetet láttak el⁴², azaz egy orvosra átlagosan közel 5000 eset jutott. Kerületünkben gyermekfogászati és a gyermekorvosi ügyeleti ellátás (vagyis a szolgáltatásokhoz való hozzáférés) is megoldott.

c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

Fogyatékos gyermekek ellátáshoz történő hozzáférése: a szakértői bizottság szakvéleménye alapján a fogyatékos gyermek legfeljebb hatéves koráig fejlődését biztosító korai fejlesztésben és gondozásban, vagy fejlesztő felkészítésben vehet részt. A Szt. rendelkezése szerint a nappali ellátás keretében gondoskodni kell többek közt a harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek napközbeni tartózkodásáról, étkeztetéséről.

⁴¹ 4.3.1. táblázat

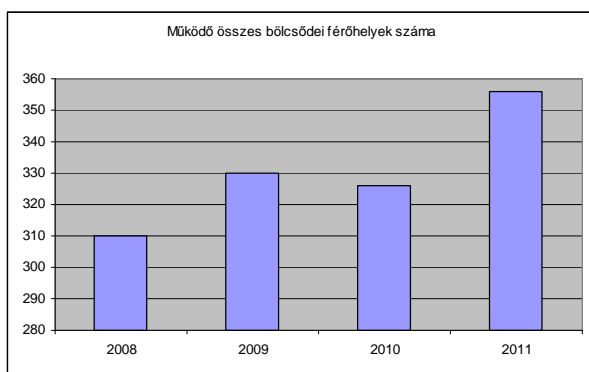
⁴² 4.3.2. táblázat

Korai fejlesztésre már a bölcsődés kortól lehetőség nyílik az önkormányzati fenntartású intézményekben. A sajátos nevelési igényű gyermekeket mindhárom önkormányzati bölcsődében ellátják (a kisgyermeknevelők ehhez szükséges szakmai továbbképzése folyamatos), de a Svábhegyi bölcsődében, és 2013 őszétől a Krisztinavárosi bölcsődében emellett gyógypedagógus is segíti a munkát.

A kerületben három önkormányzati óvoda is fogad sajátos nevelési igényű gyerekeket, itt szintén mindhárom intézményben integráltan történik a gyermekek ellátása. Ezekben az intézményekben szakember (pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus) is segíti a fejlesztést, rehabilitációt.

Azokban az esetekben, amikor a szakértői bizottság szakvéleménye alapján nem lehetséges normál óvodai csoportban történő gondozás, a napközbeni komplex ellátást (ott tartózkodás, étkeztetés, fejlesztés) ellátási szerződés keretében a XI. kerületben lévő Habilitációs Fejlesztő Központban tudjuk biztosítani.

d) gyermekjóléti alapellátás

Az elmúlt években a gyermekjóléti alapellátásban főszerepet játszó bölcsőde férőhelyeinek száma dinamikusan növekedett. Nemcsak az önkormányzat fejlesztett a növekvő igényekre reagálva, de négy év alatt kettővel bővült a civil fenntartású bölcsődék száma is. Így 2011-re 356 férőhely lett a kerületben (ebből 279 önkormányzati).

Az Önkormányzat hatósági eljárás keretében biztosítja a szociális rászorultság – mint felvételi sorrendet meghatározó kritérium – érvényesülését az általa fenntartott férőhelyekre érkezett kérelmek bírálatakor. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult családok gyermekei kivétel nélkül felvételre kerülnek, de előnyt élveznek a gyermeküket egyedül nevelő szülők, illetve a 3 vagy több gyermeket nevelő családok gyermekei is. Ezen csoportokon túl a kérelmező családok jövedelmi és vagyoni körülményei alapján felállított rangsor határozza meg a döntéseket, figyelembe véve a gyermekjóléti- vagy védőnői szolgálat esetleges jelzését is. Az elmúlt években szociálisan kedvezőtlenebb helyzetben lévő családok⁴³ közül minden gyermeket felvett az Önkormányzat, de az ezen túl felvettek száma is jelentős (2011-ben 165 fő).

A bölcsődék mellett ugyanebben az időszakban a családi napközik számában is jelentős növekedés volt, a 2008-as 7 férőhely 2011-re 42 férőhelyre duzzadt, ami nyilván valóan a bölcsődei túljelentkezéssel kapcsolatos esetlegesen jelentkező feszültséget is csökkenti.

A családi gyermekfelügyelet illetve házi gyermekfelügyelet – mint alternatív lehetőségek – nem elterjed szolgáltatási formák a kerületünkben.

e) gyermekvédelem

A hatályos jogi szabályozás alapján a gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek

⁴³ a helyi rendelet szerint előnyt élvez, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem a 85 000 forintot nem haladja meg

veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A gyermekek átmeneti gondozása keretében – kivéve, ha a gyermek átmeneti gondozását családok átmeneti otthona biztosítja – a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról, vagyis teljes körű ellátásáról kell gondoskodni.

Kerületünkben a gyermekjóléti szolgáltatást az Önkormányzat fenntartásában működő Családsegítő és Gyermekjóléti Központ látja el. A szolgáltatás keretében 2012-ben 271 gyermeket gondozott intézményünk (az érintett családok száma 158 volt). A gyerekekkel és szüleikkel folytatott szakmai tevékenységek teljes száma 1700 volt. A problémák között a szociális rászorultság mellett kimagasló volt a családon belüli konfliktusok nagy száma, a gyermeknevelési problémák, valamint a gyermekintézménybe való beilleszkedési nehézségek kezelése, de jelentős számban jelen voltak a családi életviteli problémák és a szenvedélybetegségek is.

A szolgáltatás keretén belül intézményünk preventív tevékenységet is végez korrepetálás, fejlesztés formájában, melyből a korrepetálást 20 gyermek 512 alkalommal vette igénybe tavaly. A fejlesztő pedagógus szolgáltatásain 13 fő jelent meg heti rendszerességgel.

További a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ által ellátott gyermekvédelmi feladat a kapcsolattartási ügyelet (amelynek az a célja, hogy elvált szülők esetén, a hatóság által meghatározott láthatáshoz ellenőrzött, védett helyszínt biztosítson), valamint a Szent János Kórházban végzett kórházi szociális munka.

A gyermekekkel végzett utcai, lakótelepi szociális munka kerületünkben egyedülálló módon kerül megvalósításra, a 2011-ben indított Ifjúsági Közösségi Tér (IKT) keretein belül. Az IKT által biztosított állandó szolgáltatások: a pingpong, csocsó, darts, puzzle, társasjátékok, számítógép és internet használat, teakonyha; egyéni beszélgetés, tanácsadás, problémakezelés; pszichológiai tanácsadás valamint nyitott csoportfoglalkozások. Rendszeres csoportfoglalkozás a Filmklub, a Sportcsoport, Főzés, Kézműves csoport, Számítógépes csoportjáték és az adott hónapban született látogatók összevont felköszöntése. Az intézmény szervez heti rendszerességű szabadtéri sportprogramokat is, valamint – külső szakember bevonásával – élménypedagógiai játékokat, agressziókezelést elősegítő programokat, társasjátékkört.

Az IKT működésének első évének legfontosabb célkitűzése a Teret rendszeresen használó fiatalok közül egy olyan aktív, az intézményhez minél motiváltabban kapcsolódó kisebb közösség kialakítása volt, akik az IKT magját képezik. Ők azok (jelenleg 14 fő), akik a személyes mentorálás támogató, közösségteremtő hatása által képessé válnak az intézmény szabályainak és értékeinek közvetítésére a többi látogató felé.

Az IKT-ben 201 kiskorú fordult meg a tavalyi év folyamán, az ott dolgozók összesen 3483 látogatást regisztráltak. A rendszeres látogatók száma is magas, 41 fő.

f) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

A Családsegítő és Gyermekjóléti Központ működteti a kötelező telefonos szolgáltatását, melyet munkaidőn kívül, krízishelyzetben hívhatnak a kerület lakosai.

Ha azonnali megoldás nem lehetséges, és a krízishelyzet fennáll továbbra is, igénybe vehető a gyermekek átmeneti ellátása keretében a családok átmeneti otthona és a gyermekek átmeneti otthona – ezekről részletesen a nők, mint célcsoport tárgyalásakor beszélünk.

g) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés

A kerületben a korábban már részletezett egészségügyi, szabadidős és sport programok a gyermekek számára elérhetőek. A szünidős programokban élen járnak a tematikus táborok, melyekből széles a kínálat.

h) gyermekétkeztetés (intézményi, hétfégi, szünidei), ingyenes tankönyv

Gyermekétkeztetés: Ha a szülő (törvényes képviselő) eltérően nem rendelkezik, a fenntartó az óvodában és az iskolában a gyermekek és a tanulók számára az óvodai nevelési napokon, illetve az iskolai tanítási napokon biztosítja a déli meleg főétkezést és két további étkezést. Iskolai étkeztetésben részesülhet az a tanuló is, aki a napközit nem veszi igénybe. Az étkezések közül az ebéd külön is igényelhető (Gyvt. 151. §).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapítása esetén a halmozottan hátrányos helyzetű óvodáskorú gyermekek és az 1-8. évfolyamon tanulók ingyenesen, míg a hátrányos helyzetű tanulók 50%-os térítési díj ellenében jogosultak étkeztetésben részesülni.

Ingyenes tankönyvellátásra, egyben 50 százalékos mértékű kedvezményes étkezésre jogosult a vonatkozó jogszabályok alapján az a tanuló, aki tartósan beteg, testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, három- vagy többgyermekes családban él. Ingyenes tankönyvellátásra jogosult az a tanuló is, aki: nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult, pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar).

A nyári gyermekétkeztetésnél az állam által az önkormányzatnak nyújtandó támogatás feltétele, hogy a települési önkormányzat vállalja, hogy legalább 44, legfeljebb 54 munkanapon keresztül biztosítja a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő kiskorú gyermekek étkeztetését napi egyszeri melegétkeztetés formájában a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 151. § (1) bekezdés g) pontja alapján ingyenesen vagy kedvezményesen.

2011-ben az óvodákban és iskolákban ingyenesen étkezők száma 209, az 50 %-os étkeztetési kedvezményben részesülők száma pedig 871⁴⁴ volt, vagyis a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülőkön (587 fő) felül is számos tanuló számára biztosított volt valamilyen étkeztetési kedvezmény igénybevétele. Ingyenes tankönyvben 1392 fő részesült.

Idén 5. éve pályázik Önkormányzatunk a nyári gyermekétkeztetés állami támogatására, melyből a legrászorultabb, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek részére szervezzük meg az iskolai tanítási szünetben a napi egyszeri meleg étkeztetést. 2011-ben napi átlagos 65 fő részesült ebben az ellátásban.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékosággal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók:

- a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:*
 - aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,*
 - ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,*
 - ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló*

(Nkntv. 4. §-ának 13. pontja)

⁴⁴ 4.1.3. táblázat

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a köznevelésben: ld. a 4.1. pontban foglalt definíciót.

Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló a mozgásszervi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, az autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdők csoportja (Nkntv. 4. § 25. pont)

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek (Nkntv. 4. § 3. pont).

a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása

Az Önkormányzat Oktatási és Közművelődési Irodájának adatai szerint 2011-ben 69 hátrányos helyzetű óvodás gyermek volt a kerületben, az összes óvodás 4,47 %-a, a halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma 13 fő, az összes óvodás 0,8 %-a volt.

„A kerületben a halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyerekek számbavétele és követése megoldott, ami a közoktatási esélyegyenlőség szempontjából kedvező. Annak érdekében ugyanis, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségét meg lehessen teremteni, az első lépés az érintett gyermekek és családok azonosítása. Pontos adatok birtokában vizsgálható a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megoszlása a kerület óvodái közt. Öt óvoda jelzett halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket, arányuk az egyes óvodák között nem jelez szegregációt. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek alacsony száma, és a nem jelentős aránykülönbség miatt, ezen az esélyegyenlőségi területen nincs szükség beavatkozásra.

A későbbiekben érdemes lehet figyelemmel kísérni, milyen tényezők befolyásolják a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek családjainak óvodaválasztását. Az arra vonatkozó adatok, hogy az egyes óvodákba milyen arányban járnak körzetes gyerekek, csak részinformációval szolgálnak, mindazonáltal megállapítható, hogy valamennyi óvoda fogad gyermekeket körzeten kívülről, akár hátrányos helyzetűeket is, ez a kerület óvodáinak befogadó szemléletére utal.

Az összesen 8 fő sajátos nevelési igényű gyermek szintén arányosan oszlik meg az intézmények között, valamennyien integrált nevelésben részesülnek. Arányuk az összes óvodáshoz viszonyítva 0,5 %. Integrált nevelésük feltételei biztosítottak, beavatkozásra ezen a területen sincs szükség.

Arra vonatkozólag, hogy hány 3. életévét betöltött gyermeket nem írtak be óvodába, nincsenek adataink. Az adatok szerint a kerületben nincs olyan halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, aki 3 éves kora után ne járna óvodába. Ezt az esélyegyenlőség szempontjából igen kedvező állapotot folyamatos követéssel érdemes fenntartani.

(...)

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók a kerület egy általános iskolájában jelennek meg. Az egyes intézményeket tekintve szembetűnő, hogy a kerületben valamennyi halmozottan hátrányos helyzetű

tanuló (16 diák) egy iskolába jár (Németvölgyi Iskola). A hátrányos helyzetű tanulók iskolák közötti megoszlása sem kiegyenlített: van olyan iskola, ahol az összlétszám több, min 15 %-a (Németvölgyi Általános iskola), és van, ahol 1,5 %. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nyilvántartása alapvetően megfelelő.

A sajátos nevelési igényű tanulók túlnyomórészt két iskolába járnak, azok speciális jellege miatt. Más iskolák fogadnak sajátos nevelési igényű tanulókat, integrált oktatásban. Az iskolákon belül nincs szegregációra utaló jel. Általában elmondható, hogy a pedagógusok továbbképzésében kevésbé jelenik meg a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek és tanulók nevelésére és oktatására való célzott felkészülés (ennek oka nyilvánvalóan az, hogy kevés halmozottan hátrányos helyzetű gyerek jár a kerület iskoláiba). Ugyanakkor a kerületi pedagógusok nagy számban képzik tovább magukat korszerű pedagógiai módszerek terén. Az együttműködés (önkormányzati, kisebbségi önkormányzati, szociális, egészségügyi, civil) nem minden esetben jelenik meg határozottan az intézmények helyzetértékelésében.”⁴⁵

b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

A 9 (múlt év végéig) önkormányzati fenntartású iskolában összesen 1,5 státuszon gyógytestnevelő, 16 státuszon logopédus, 5,5 státuszon fejlesztő pedagógus és 5 státuszon gyermekvédelmi felelős segíti a kiemelt figyelmet igénylő tanulókat.

c) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutatkozó eltérések⁴⁶

„Az iskolák lemorzsolódásra vonatkozó adatait⁴⁷ elemezve megállapíthatjuk, hogy a lemorzsolódás a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat sem érinti. Ahol évfolyamismérlést jeleztek, ennek aránya többnyire messze az országos átlag alatt van.

A magántanulók számának alakulása az egyes iskolákban érdekes képet mutat. Néhány iskolában egyáltalán nincs magántanuló, másokban viszont kiugróan magas arányban vannak, de esélyegyenlőségi szempontból nem releváns ez az adat, mert nem a hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket érinti. A kerületi családok országos átlagnál magasabb szocio-ökonómiai státusza miatt, sokan külföldi tartózkodás idejére kérik a gyerekek számára átmenetileg a magántanulói státuszt.

Az előző tanévben {2010-ben} 250 óránál többet hiányzó tanulók száma valamennyi iskolában messze az országos átlag alatt van, több intézményben egyetlen tanulót sem érint.

(...)

Az elmúlt évek továbbtanulási adataiból kirajzolódik a kerület általános iskoláinak jellege: Szinte valamennyi iskolában magas a gimnáziumban továbbtanulók aránya, kivétel a Fekete István iskola speciális jellege miatt, illetve a Németvölgyi Általános iskolában sok gyermek tanul tovább szakközépiskolában. Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a Németvölgyiből az elmúlt tanévben {2010/11} minden gyermek érettségét adó középiskolában folytatta tanulmányait, miközben a korábbi években még szakiskolába is mentek a végzős diákok.

Az adatok elemzéséhez hozzátartozik, hogy a hagyományos nyolcosztályos általános iskolákból az alsó tagozat után és a hatodik osztály után sok gyerek megy nyolcosztályos vagy hatosztályos gimnáziumba, így ezek az iskolák éppen legjobb tanulóikat veszíthetik el, ezért a továbbtanulási mutatók is torzítanak.”

⁴⁵ az Önkormányzat Közoktatási Esélyegyenlőségi Programjából (2011.)

⁴⁶ a Közoktatási Esélyegyenlőségi Programból átvett szövegrész

⁴⁷ 4.4.12. táblázat

A 2010. évi Országos Kompetenciamérés eredményeinek⁴⁸ összegzésekként „megállapítható, hogy a kerület önkormányzati általános iskoláinak összteljesítménye kiemelkedő. Ehhez a jó kerületi átlaghoz mindegyik iskola, mindegyik vizsgált évfolyama pozitívan járult hozzá, nincs köztük egyetlen gyenge teljesítményű intézmény sem.

A központi jelentések, az abból készített elemzések segíthetik az iskolákat abban, hogy a két felmért területen {szövegértés, matematika} objektív képet kapjanak teljesítményükről, megismerjék erősségeiket és gyengeségeiket, egyúttal érdemi tájékoztatást adnak a fenntartó számára is.

A kerület önkormányzati iskoláiban a 232 hatodikos tanuló közül 15-en mentesültek a teszt megírása alól, 210 diák vett részt a mérésen.

A kerület hatodikosai matematikából 1637 képességpontot értek el, ami lényegesen jobb az országos (1498 pont) és a budapesti általános iskolák (1547 pont) átlagánál.

Anyanyelvi kompetenciáik is magas szintet mutatnak: az 1663 pontos kerületi átlag 180 ponttal haladja meg az országos, és 120 ponttal a budapesti átlagot.

A kerület 221 nyolcadikosai közül 192 diák írta meg a mérési tesztek, kilencen különböző okokból felmentést kaptak.

A nyolcadikosok matematika eredményei alapján a kerület „főlénye” hasonló a hatodikosokéhoz. Az már szinte természetes, hogy az országos (1622 pont) és a budapesti (1653 pont) átlagteljesítménynél jobb a kerület átlaga (1790 pont). A 8. évfolyamok 1730 pontos szövegértési átlaga 110-150 ponttal jobb a budapesti, illetve az országos átlagnál.

A vizsgálat nem elemzi a hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kompetencia eredményeit, ám a Németvölgyi Általános iskola kiemelkedően jó eredményei alapján következtethetünk arra, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek teljesítménye nem marad el lényegesen a többi tanuló eredményeitől. (Ebben az iskolában koncentrálódik a hátrányos helyzetű tanulók túlnyomó többsége).”

⁴⁸ Soleckiné Giczi Katalin pedagógiai értékelési szakértő tanulmánya alapján. Míg a beidézett szövegben a 2010. év önkormányzati fenntartású intézményének adatait, a HEP mellékletében (4.4.11. táblázat) a 2011. év adatait ismerhetjük meg.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Az elmúlt években másfélszeresére nőtt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek száma	Jelenleg minden kedvezményben részesülő gyermek megkapja a szükséges ellátásokat. Amennyiben a következő években is folytatódik az emelkedő tendencia, fokozottan figyelemmel kell lenni erre.
Hasonlóan nőtt a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást kérelmező családok száma is.	Ahhoz, hogy a kérelmezett támogatások a jövőben is hatékonyan tudjanak segíteni, a kérelmezők számának növekedésével az önkormányzati ráfordítás kereteit is növelni szükséges.
A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egy iskolában (Németvölgy), míg a hátrányos helyzetű gyermekek többsége mindösszesen három iskolában koncentrálódik.	Javasolni kell a kerületi oktatási intézményfenntartó fele ⁴⁹ <ul style="list-style-type: none"> • a nagyobb arányban hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket nevelő iskolák pedagógiai programjának felülvizsgálatát, módosítását, profilmővétéssel, infrastrukturális, módszertani fejlesztéssel a nem hátrányos helyzetű családok gyerekeinek odavonzása érdekében; • valamennyi iskolában fokozott hangsúly fektetését a pedagógusok képzésére olyan módszertani területeken, amelyek az inklúziót segítik; • intézkedés kidolgozását arra, hogy az iskolák a saját körzetükbe tartozó hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket fogadják, és akadályozzák meg lemorzsolódásukat, más iskolába való irányításukat.

⁴⁹ az Önkormányzat Köznevelési Esélyegyenlőségi Programjában javasoltak

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

Jogi alapvetések a nők esélyegyenlőségéhez:

- *Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.*
- *a Tanács 76/207/EGK irányelve a nőkkel és a férfiakkal való egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés és az előmenetel lehetőségei, valamint a munkafeltételek terén történő végrehajtásáról és az azt módosító 2002/73/EK irányelv,*
- *a Tanács 79/7/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról,*
- *a Tanács 86/378/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben történő megvalósításáról.*

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

A Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 12. §-a rendelkezik arról, hogy a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.

Az Ebktv. megfogalmazza a közvetlen és a közvetett diszkrimináció fogalmát, amely rögzíti, hogy az adott személy olyan tulajdonsága miatt kerül hátrányba más, összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest, amit nem tud befolyásolni. Védett tulajdonságként nevezi meg a törvény a nemet, családi állapotot, az anyaságot és terhességet is.

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

A nők és a férfiak foglalkoztatási adatait összehasonlítva⁵⁰ láthatjuk, hogy míg a munkavállalási korú nők száma több mint 2000 fővel meghaladja az ugyanilyen korú férfiakét, a foglalkoztatásban – hasonlóan más településekhez – mégis a férfiak vesznek részt többen. A nemeken belül vizsgálva a foglalkoztatott nők aránya (63,1 %) jelentősen elmarad a foglalkoztatott férfiakétól (74,38 %), érdemes azonban megnézni, hogy az inaktivitás lehetséges okai között milyen súllyal szerepel a gyermekvállalás. A 2011. évi népszámlálás adatai szerint gyermekgondozási ellátásban 1360 nő részesült, ami nagyobb szeletét (7,22 %) adja a gazdaságilag aktív korú népességnek – jelentősen csökkentve az előző különbséget. Esetükben vizsgálendő kérdés, hogy a gyermekgondozási ellátásból a munkaerőpiacra visszatéréshez milyen szolgáltatások, ellátások nyújtanak segítséget (lásd 5.2. pont).

A népszámlálás adatai szerint a munkanélküliek számában alig van különbség nők (946) és férfiak (974) között, de a regisztrált munkanélküli nők száma (498) már jelentős túlsúlyban van a regisztráltan munkanélküli férfiakhoz (364) képest. Ahogy a mélyszegénységről szóló 3. fejezetben már leírtuk – a regisztrációhoz kötött ellátások számossága miatt – feltételezhetjük, hogy a nyilvántartásba vett munkanélküliek azok, akik esetében tényleges problémát jelent munkanélküli státuszuk, ezért ez utóbbi

⁵⁰ 5.1.1. táblázat

mutatószámok a meghatározóak számunkra. Míg a munkavállalási korú népesség 53 %-a a női nemhez tartozik a kerületben, a regisztrált munkanélküliek között 57 % az arányuk, azaz nagyobb munkaerő-piaci hátrányuk csupán részben magyarázható azzal, hogy „egyébként is többen vannak”. Végignézve a lehetséges okokat (a településen található munkahelyek jellege; bölcsődei, óvodai férőhelyek esetleges hiánya; a településen élő munkanélküli nők alacsony iskolai végzettsége stb.) nem találunk olyan releváns összefüggést, amellyel a negatív tendencia magyarázható lenne, ezért a helyzetelemzésünkre alapozott lehetséges célok között a legkézenfekvőbb jelenség: a nőkkal szembeni diszkrimináció elleni küzdelem áll majd.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

Településünkön az illetékes Munkaügyi Központ által indított foglalkoztatást segítő programokat bemutató adatokból⁵¹ látszik, hogy az indított programokon összességében az érintettek kis létszáma vesz részt, de tény, hogy többségük (az utóbbi években 64-73%) a nők közül kerül ki, ami azt jelenti, hogy az ezen képzéseket szervező munkaügyi kirendeltség teljes mértékben figyelembe veszi az érintett csoport munkaerő-piaci – településünkön is érzékelhető – hátrányát. Ezzel együtt a kis részvételi arány miatt javasolt – pályázati források bevonásával – több program indítása.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

Az 5.1.4. számú táblázat adataiból láthatjuk, hogy még a munkanélküli nők között is rendkívül jók az iskolázottsági mutatók. Az érintettek közül mindössze egy-két fő nem jutott el az általános iskola befejezéséig, 7%-ra tehető azok aránya, akiknek a legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola, szintén 7%-uk rendelkezik szakmunkás bizonyítvánnyal, a többieknek (kb. 85%-nak) kivétel nélkül van gimnáziumi vagy magasabb végzettsége (ebből 40-45 %-uk rendelkezik főiskolai vagy egyetemi diplomával). A magas iskolázottság mellett is jelentkező munkanélküliségre tekintettel érdemes a jövőben vizsgálni, hogy a regisztrált munkanélküli nők mennyire népszerű, a munkaerőpiac számára is vonzó szakmákat birtokolnak – vagyis mi lehet az oka annak, hogy relatíve magas végzettségük ellenére sem képesek elhelyezkedni. Egy erre irányuló vizsgálódás eredménye tudniillik rámutathat a kerületben továbbtanulni vágyók számára a szakmák jelentő képzési irányokra. Szintén fontos felmérni az érintett munkanélküli nők munkahelyre való pályázó képességét, s esetleg célzottan, erre tekintettel felkészítő képzéseket tartani számukra.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése nehezen vizsgálható jelenség, megmutatkozhat a munkára való jelentkezéskor (ha a munkakör betöltésére mindkét nem képviselője alkalmas, azonos kvalitásokkal rendelkeznek, a munkáltató mégsem szeretne nőt alkalmazni), az azonos munkáért járó eltérő bérezésben, vagy az előmeneteli lehetőségek szűköségében (üvegplafon-jelenség). Helyzetelemzésünk készítésekor szeretnénk volna megvizsgálni, hogy hány esetben tettek panaszt a kerületben hátrányos megkülönböztetés miatt, azonban a panaszokat kivizsgáló Egyenlő Bánásmód Hatóság kerületi bontású statisztikai adatokkal nem tudott szolgálni, így e kérdéskör nyitott marad. Vizsgálati eredmények nélkül is feltételezhető, hogy a nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése településünket sem kerüli el, ezért lehetséges irány lehet a helyi társadalom ez irányú érzékenyítése a témáról való újságcikkek megjelentetésével, valamint a helyi televízió közreműködésével.

⁵¹ 5.1.2. táblázat

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások

A nők munkaerő-piaci elhelyezkedése szempontjából lényeges a gyermekek számára nyújtott napközbeni ellátásokhoz történő hozzáférés, így e ponton belül szükséges a hozzáférés feltételeinek vizsgálata.

A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető – a gyermekek életkorának megfelelően – különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, családi gyermekfelügyelet vagy házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint óvodában, iskolában.

Bölcsőde

A bölcsőde a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. Ha a gyermek a 3. évét betöltötte, de testi vagy szellemi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. évének betöltését követő augusztus 31-ig nevelhető és gondozható a bölcsődében.

Az elmúlt években a folyamatosan növekvő igényekre rugalmasan reagált az Önkormányzat: férőhelyeit folyamatosan fejlesztette. Ez a fejlesztés idén – egy tavaly elnyert uniós pályázat keretében – tovább folytatódik és a jelenlegi 279 önkormányzati férőhely októbertől 303-ra duzzad majd. Ezzel a bővítéssel most már harmadik éve büszkélkedhet az Önkormányzat azzal, hogy szociálisan rászoruló családok gyermekeit egy esetben sem kellett elutasítani, és mindeközben (a fellebbezések számának évről-évre történő csökkenése mellett) a nem szociális alapon felvételt nyertek száma is emelkedni tudott – ezzel a munkaerőpiacra visszatérni vágyó (vagy kényszerülő) édesanyák számára egyre bővítve a lehetőségeket. E téren a lehetőségek növekedése köszönhető annak is, hogy míg a civil fenntartású bölcsődei férőhelyek száma jelentősen nem változott, a kerületben folyamatosan növekszik a családi napközik száma.

Családi napközi

A gyermekek napközbeni ellátásának minősül a bölcsődei és óvodai ellátásban nem részesülő, továbbá az iskolai oktatásban részesülő gyermeknek az iskola nyitvatartási idején kívüli, valamint az iskolai napközit vagy tanulószobai ellátást igénybe nem vevő gyermek családi napköziben történő, nem közoktatási célú ellátása.

A családi napközi a családban nevelkedő gyermekek számára nyújt életkoruknak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást.

Míg 2008-ban mindösszesen 1 családi napközi működött a kerületben 7 férőhellyel, 2011-ben már 5 szolgáltató 42 férőhelyen tudta fogadni a gyermekeket. E szolgáltatási forma elterjedése talán annak is köszönhető, hogy Önkormányzatunk kitűnő kapcsolatot ápol a családi napközik szakmai munkáját és indulását segítő Fenyves Kuckó Gyermekalapítvánnyal. Joggal bízhatunk benne, hogy a közeljövőben további családi napközik nyílhatnak kerületünkben.

Mind a bölcsődei, mind a családi napközik bővítése nemcsak a gyermekek elhelyezésében segíti az anyák munkaerőpiacra való visszatérését, de új – elsősorban női – munkahelyek létesülését is jelenti egyben.

Családi gyermekfelügyelet, házi gyermekfelügyelet

Kerületünkben a házi gyermekfelügyelet ellátását az önkormányzati fenntartású Mesevár Óvoda szolgáltatásai között találjuk meg.

Alternatív napközbeni ellátás

Alternatív napközbeni ellátás a játszótéri program, játszóház, klubfoglalkozás keretében nyújtott,

- *a szülő és a gyermek kapcsolatát erősítő, a gyermek szocializációját támogató, valamint egyéb szabadidős és prevenciószolgáltatás,*
- *a csellengő vagy egyéb okból veszélyeztetett iskoláskorú gyermekek számára biztosított nappali felügyelet, sport-, illetve egyéb foglalkozás és étkeztetés, feltéve, ha a működtető rendelkezik az ehhez szükséges – külön jogszabályban meghatározott – személyi és tárgyi feltételekkel.*

A bölcsődei férőhelyek fenntartása mellett kerületünk a Mesevár Óvodán belül egy játszóházi csoportot is működtet, támogatva azt az igényt, hogy sok édesanya van, aki nem szeretne még visszamenni dolgozni, és így bölcsődébe elhelyezni gyermekét, mégis szívesen vinné (akár rendszeresen) közösségbe. A szolgáltatás – amellet, hogy kitűnő szocializációs színtér – lehetőséget teremt anya és gyermeke számára történő közös játszóházi élményre, de megadja a lehetőséget arra is, hogy az édesanyák néhány órára gyermekük felügyeletét az intézményre hagyva tudjanak kikapcsolódni vagy ügyeiket intézni.

Óvoda

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető. (Nkntv. 8. §)⁵²

Az óvodai területen is kijelenthető, hogy az óvodáskorú kerületi gyermekek elhelyezése gyakorlatilag kivétel nélkül megvalósul kerületünkben – köszönhetően az ezen intézmények körében végrehajtott elmúlt évek béli bővítéseknek is.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

Az anya- és gyermekgondozást a kerületben dolgozó 18 területi védőnő már a terhesség ideje alatt megkezdte, szolgáltatásuk (támogatásuk) egészen a gyermekek 6 éves koráig tart. A védőnői szolgálat nemcsak a kisgyermek egészségi állapotának felügyeletét végzi, feladata a kismama (gyakorlati és lelki) segítése, hogy ezzel támogassa a felügyelete alá tartozó gyermek megfelelő testi és mentális fejlődésének biztosítását. Ha a jogszabály szerint a szolgálatban védőnőnként ellátható gyermekek számát (250), valamint az országos átlagszámot (300) összehasonlítjuk a kerületi védőnőnkénti gyermekszámmal (2011-ben 178⁵³), láthatjuk, hogy a hegyvidéki ellátásban nem csupán a kötelező adminisztráció vezetése, illetve a krízishelyzetek kezelése végezhető el, hanem tényleges családi gondozásra is van lehetőség. Bizonyos, hogy részben az ellátás kiváló színvonala és az ellátás részét képező megfelelő szülői tájékoztatás eredménye (a pozitív szülői gondolkodás mellett) az országos átlagot is jócskán meghaladó statisztikai adat: a kerületi kisbabák 68 %-a részesül féléves koruk után is anyatejes táplálásban. Annak érdekében, hogy ez az adat a jövőben még jobb lehessen, ez év májusában, a születés hetében indította útjára Önkormányzatunk a Magyar Szoptatásért Egyesület közreműködésével a 2014 őszi tartó szoptatást bemutató/népszerűsítő előadás sorozatát.

⁵² Az Nkntv. 2014. szeptemberétől 3 éves kortól teszi kötelezővé az óvodai részvételt.

⁵³ 5.3. táblázat

5.4 A nőket érő erőszak, családon belüli erőszak

Az 5.4. számú táblázat adatait áttekintve láthatjuk, hogy nemcsak a rendőrök családi viszályhoz történő riasztásainak száma (2011-ben 54), hanem a tényleges feljelentések száma is nőtt (2011-ben 22) az elmúlt években. Az adatok semmiképp nem tükrözik vissza az erőszakos cselekmények valódi számát, csak azt, hogy a bántalmazottak milyen mértékben mernek, illetve tudnak segítséget kérni – vagyis a számok növekedése sem az erőszakos cselekedetek elszaporodását, mint inkább azt mutatja, hogy a bántalmazott nők bizalma a hatóságok iránt az elmúlt években növekedett. Ebből a szemszögből ez a tendencia pozitívként értékelendő – mind a rendőrség, mind a nőket a rendőrség felé terelő intézmények működésében –, ennek ellenére valószínűsíthető, hogy még mindig jelentős az információ- és bizalomhiány, és nem minden érintett kér (időben) segítséget. Az információ hiányán nemcsak az elérhető segítségről való nem kellő ismereteket, de magával az erőszakkal és annak egyes fajtáival szembeni ismeretek hiányát is kell érteni. Teljes körű vizsgálatot a témában – jellegéből adódóan – lehetetlen végezni, éppen ezért az ezzel kapcsolatos intézkedésünk lehetséges irányaként a nők megfelelő tájékoztatását, illetve a társadalom érzékenyítését lehet kitűzni.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)

Az anyaothtonok és a családok átmeneti otthonai (anyagi vagy családi) krízishelyzetben jelenthetnek megoldást azok számára, akiknek nincs hová menniük. Bizonyos esetekben kimondottan célszerű, ha a krízishelyzetben lévő nő távol kerül addigi környezetétől, de vannak olyan helyzetek is, amikor az anyaothton/családotthon és a lakóhely távolsága komoly problémát jelent (munkahely, gyermekellátó intézmények). Szerencsésnek mondható, hogy a kerületen belül is találunk anyaothont, de – még mindig elérhető közelségben – a Fővárosban több mint egy tucat anyaothton működik⁵⁴.

A krízishelyzetben lévő nők számára nagyon fontos tényező az idő, ezért a várólistával működő szállók sok esetben nem tudnak azonnali segítséget nyújtani. Ennek tükrében pozitívként értékelhetjük, hogy egy olyan esetről sem tudunk, amikor a krízishelyzetük miatt a Családsegítő és Gyermekjóléti Központunkkal kapcsolatba kerülő anyák ne jutottak volna be a szolgáltató-rendszerbe, és szintén megnyugtató, hogy az anyaothtoni ellátást minden esetben időben megkapták.

Azzal együtt, hogy ezen a területen megfelelő kapacitással működik ellátás, nagyon fontos az esetlegesen érintettek időben történő tájékoztatása.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Az Alaptörvény fent hivatkozott, XV. cikkére visszavezetve vizsgálható, hogy a helyi közéletben a nők és férfiak azonos jogai a politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében érvényesülnek-e.

Az azonos jogok érvényesítéséhez elengedhetetlen a képviselet. A nők részvételére nemcsak a női nem reprezentálása miatt van szükség a politikában, azaz a közügyekről való döntési mechanizmusban, hanem mert ez szolgálja leginkább a közös érdeket. A HEP készítése során megvizsgáltuk a helyi képviselő-testületben a nők arányát⁵⁵, mellé téve – összehasonlításként – a Fővárosi Közgyűlés nemek szerinti összetételét. Mind az előző, mind a jelenlegi ciklusban kisebb szerephez jutnak a nők, de helyzetük a Hegyvidéken mégis kedvezőbb, mint a Fővárosi Közgyűlésben. 2010. évi választások előtt a

⁵⁴ 5.5. táblázat

⁵⁵ 5.6. táblázat

nők hegyvidéki részvétele 28 % volt, míg a fővárosban csak 18 %, ugyanezek a számok ma, a választások utáni lényegesen kisebb számú testületekben 28 és 21 %.

Településünkön a képviselő nők (5 fő) kizárólag a Fidesz-KDNP soraiból kerülnek ki (a párton belül 38,5 % a nők aránya), az ellenzéki pártok soraiban nőket nem találunk.

5.7 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése.	A helyi társadalom (munkáltatók) ez irányú érzékenyítése a témáról való újságcikkek megjelentetésével, valamint a helyi televízió közreműködésével. Figyelemfelhívás (és akár pályázati kiírás) a családbarát munkahelyek fontosságára (részmunkaidő, távmunka lehetőségének biztosítása, munkahelyi játszóházak/bölcsődék létesítése).
Alacsony a foglalkoztatást segítő programokon, képzéseken résztvevők száma. Ez esetben a nők-férfiak aránya nem okoz problémát (a képzéseken túlsúlyban vannak a nők), a megállapítás mindkét nemre igaz.	(Akár pályázati források bevonásával) több foglalkoztatást segítő program indítása a kerületben.
A nőkkel szembeni erőszakot alátámasztó statisztikai adatok alacsonyak, de ez nem jelenti a tényleges bűncselekmények alacsony számát (amely nem ismert).	Iskolákban illetve a terhes gondozások alkalmával történő információ átadás a témával kapcsolatban. Az érintett populáció megfelelő tájékoztatása a krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatásokról (média).
A nők aránya a helyi közéleti tevékenységben jobb, mint a Fővárosi Önkormányzatban, mégis alacsonynak mondható.	Felhívni a helyi testületben résztvevő pártok figyelmét a nők közéleti szerepvállalásának fontosságára.

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői

Ahogy a HEP bevezető részében is leírtuk, a kerületben egy folyamatosan fogyó népességszám párosul az idős lakosság nagy arányával. Kiemelkedően magas a 65 éven felüliek és a 14 éven aluli lakosság arányát kifejező öregedési index⁵⁶ (2011-ben 185,8 %), amely országos és fővárosi szinten (ez utóbbi mérőszáma 149,3 %) is azt mutatja, hogy a Hegyvidék az egyik leginkább elöregedett település, ezzel is alapvetővé téve, hogy a HEP célcsoportjai közül kiemelt figyelmet kapjon az idős lakosság.

Az, hogy kit tekintünk idősnek, különböző dimenziókban értelmezve mást és mást jelent. Ilyen dimenzió a biológiai életkor, amit az egészségi állapot határoz meg. Minél nagyobb az egészségesen megélt évek száma, annál nagyobb az élethossz is – e tekintetben a Hegyvidék idős lakossága látványosan az országos, illetve a fővárosi átlag feletti mutatókkal bír: a kerület lakosságának 25%-át adják a 65 év feletti korosztályba tartozók (ez Budapest egészét tekintve 18,8 %), a 80 év felettek aránya 3,6 % (Budapesten 2 %). Magasnak mondható a 90 éven felüliek száma (654 fő), melyből 111 fő a 95. életévét és 14 fő a 100. életévét is betöltötte már (míg a budapesti teljes népesség 3,3 %-a, a századik életévet betöltötték 4,8 %-a él településünkön). Az, hogy a kerület lakosai sokáig élnek, alapvetően három dolognak köszönhető: elsősorban a településen élők tudatos egészség-kultúrájával (mely az egészségügyi prevenció és szűrő programok iránti jelentős érdeklődésben is mérhető), másodsorban – fővárosi kerület lévén – az elérhető közelségben lévő jó minőségű egészségügyi szolgáltatásokkal, harmadsorban a nagyvárosi lét ellenére is kitűnő levegővel és nyugodtabb környezetet biztosító kisebb népsűrűséggel magyarázható.

Egy másik dimenzió, amelyben az időskort vizsgálhatjuk, a pszichológiai életkor, vagyis, hogy ki milyen idősnek érzi magát. Abban, hogy már a 45. életévet betöltötték is sok esetben – egészségi állapotuktól függetlenül – idősnek tekintik magukat, jelentős szerepet játszik a korosztály foglalkoztatási hátránya. Ismét egy másik dimenzió a szociológiai életkor, amelyen azt értjük, hogy a társadalom milyen idősnek tart valakit – ez a megközelítés áll talán legközelebb ahhoz az életkorhoz, amely a nyugdíjra való jogosultságot is megalapozza (62-65. életév).

A 65. éven felüliek teljes magyar népességen belüli aránya 2010-ben 16,24 % volt⁵⁷, a népességváltozás egy lehetséges forgatókönyve szerint⁵⁸ arányuk a következő évtizedekben az alábbiak szerint alakulhat.

	2020.	2030.	2040.	2050.
65-X évesek száma (fő)	1 730 300	1 803 800	1 918 700	2 106 200
65-X évesek népességen belüli aránya aránya (%)	18,5	20,1	22,5	26,2

Ha a kerület népességváltozásának és azon belül a 65 év feletti lakosok arányának ugyan ilyen ütemű növekedésével számolunk, az alábbi eredményt kapjuk.

⁵⁶ 3. sz. táblázat

⁵⁷ forrás: Teir, KSH-TSTART

⁵⁸ forrás: A magyarországi népességváltozás lehetséges forgatókönyve (Hablicsek László)

	2020.	2030.	2040.	2050.
65-X évesek száma (fő)	15 947	16 625	17 684	19 412
65-X évesek népességen belüli aránya (%)	29,1	31,6	35,5	41,3

Ezt az elképzelt jövőképet támasztja alá a 3. táblázat elmúlt évek belüli adatai: 2008-ban a 65 év felettiek száma 14 766 volt, 2011-ben pedig már 15 216, miközben a lakosság száma folyamatosan csökkent.

A nyugdíjrendszer ebből fakadó problémái természetesen elődegesen országos méretűek és vonatkozásúak, ami a kerületünket ennek mentén érinteni fogja, az az idősök által helyben igénybe vehető szociális és kulturális szolgáltatások iránti igények folyamatos növekedése – ahogy azt már a kerület Szolgáltatástervezési Konceptiója, Idősügyi Konceptiója illetve az IVS is megfogalmazta.

Kerületünkben – a 18 éven alulaktól eltekintve – szinte minden korosztályban magasabb a nők aránya, a nemek közötti eltérés azonban az idősök körében a legjelentősebb mértékű: a 65 év felettiek 58 %-a tartozik a női nemhez. A 65-74 éves korcsoportban ez az arány közel 60%-os, a 75-79 évesek között van kiugró eltérés, ahol a nők kevesebben vannak (42,2 %), 80-84 között az arányuk 60,9 %, a 85. életévet betöltöttek között viszont már ennél is jelentősebb a nők többsége, 69 %.⁵⁹ Ezzel összefüggésben érdemes megnézni az egyedülállóság szempontjából e korcsoportban meghatározó özvegyi státuszra vonatkozó adatokat⁶⁰: a két nemet összehasonlítva a megözvegyült nők aránya 80 % körül mozog (a 65 év felettiek körében 4032 fő). E jelentős számú nő fokozott veszélynek van kitéve: egy oldalról esetükben – megfelelő társadalmi kapcsolatok nélkül – jelentős az elmagányosodás lehetősége, másik oldalról – mivel közülük kerülhetnek ki azok is, akik a korábbi társadalmi tradíciók szerint kizárólag háztartásbeliként, családayaként funkcionálva saját jogú munkajövedelemre nem tettek szert (hozzátartozói nyugdíjra, járadékra, beleértve mindkét nem képviselőit összesen 199-en jogosultak a kerületben)⁶¹ – jövedelmileg is kiszolgáltatottabbak.

6.2 Idősök munkaerő-piaci helyzete

a) idősök, nyugdíjasok foglalkoztatottsága

Míg összességében – budapesti összehasonlításban – a XII. kerületben a legkisebb a gazdaságilag aktív népesség aránya: 45%⁶², valamint itt a legkisebb arányú a foglalkoztatás (mindkettő javarészt nem másnak, mint településünk kedvezőtlen korösszetételnek köszönhető), az idősök foglalkoztatási adatai kedvező képet mutatnak. A 60 év feletti korosztály 5,7 %-a ma is aktív kereső (70 fölöttiek közül 99 fő, ebből 24-en 75 évesnél idősebbek), míg nyugdíj mellett dolgozik e korcsoport 12 %-a (70 fölöttiek közül 673 fő, ebből 251-en 75 évesnél idősebbek), vagyis összesen a korosztály 17,7 %-a foglalkoztatott.⁶³ A gazdaságilag aktív 60 év felettiek aránya összesen 18,2 %, míg ez a szám Budapest egészét tekintve csak 12,7 %⁶⁴. Az idősök átlagon felüli foglalkoztatottsági mutatói – a korábban már említett egészségesen és aktívan megélt évek magasabb száma mellett – az idős lakosság körében is

⁵⁹ 6.1.2. táblázat

⁶⁰ Tapasztalataink szerint az idősebb özvegyek döntő többsége egyedül él, csak ritkán létesítenek újabb párkapcsolatot.

⁶¹ 6.2.1. táblázat

⁶² KSH 2011. évi Népszámlálás

⁶³ 6.2.1. táblázat

⁶⁴ KSH 2011. évi Népszámlálás

megfigyelhető országos átlag feletti iskolázottsággal magyarázható⁶⁵ (a 60 év felettek 51,4 %-a rendelkezik főiskolai vagy egyetemi végzettséggel).

Beszédes adat, hogy időskorúak járadékára⁶⁶ 2011-ben mindösszesen 1 fő volt jogosult (2008-ban számuk 7 volt, de a következő néhány év alatt ez lecsökkent 1 főre és ma is ennyi), ami alapvetően azt sugallja, hogy a munkaviszonyra vagy özvegyi státuszra tekintettel megállapított nyugellátás az érintett lakosság szinte egészének biztosított, előfordulhat azonban az is, hogy kevés az információ erről az ellátásról.

b) tevékeny időskor

A tevékeny időskor egyik jellemzője az élethosszig tartó tanulás. Arra, hogy ez településünkön mennyire jellemző, statisztikai adatokkal nem rendelkezünk, de a korcsoport magas iskolázottsági mutatói, a kulturális vagy ismeretterjesztési jellegű önkormányzati programokon való magas részvételi arány arra enged következtetni, hogy a helyiek nagyon is igénylik a tudás megszerzését. Az elmúlt évek egészségügyi prevenciók rendezvénysorozatai (Hegyvidéki Egészségklub, majd az azt felváltó Hegyvidéki Szabadegyetem) jelentős számú idős embert vonzottak, de ugyanígy népszerű a Kulturális Szalon által szervezett, a tudományos élet számos területét felölelő előadássorozat, a Szalon Egyetem, melyen az érdeklődők száma sokszor megközelíti a 100 főt. Az Önkormányzat által indított oktatási jellegű programok közül az egyik legnagyobb volumenű a következő részben bemutatott Nemcsak a húszéveseké a világháló számítástechnikai tanfolyam, melyen a 60 fölötti populáció 7,5 %-a már (eredményesen) részt vett.

A tevékeny időskor egy másik mutatója a foglalkoztatásuk, melyben az elmúlt években jelentős szerepet vállaltak az Önkormányzat közintézményei. Ez volt az a színtér, ahol a megszerzett tudás és tapasztalat sok esetben élvezett prioritást, és a munkáltatóinkat az idősök nyugdíjassá válását követően is továbbfoglalkoztatásra sarkallta. Azzal, hogy 2013 nyarától a közsférában foglalkoztatott nyugdíjasoknak le kell mondaniuk nyugdíjukról, jelentősen csökken a továbbfoglalkoztatottak száma, de még mindig közintézményeink nyújtják az egyik legnagyobb biztonságot a nyugdíjazás előtt álló idősebb korosztály számára.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A diszkrimináció felmérése rendkívül nehéz. Éppen ezért csak következtethetünk annak létezésére. Azt tudjuk a szakirodalomból, hogy az idősebb korosztály sokkal jobban kiszolgáltatott a munkaerő-piaci diszkriminációnak, tehát nehezebben helyezkednek el, és a munkahelyi leépítések is előbb érik el őket. Az illetékes munkaügyi központ adatai alapján azonban láthatjuk, hogy a regisztrált munkanélkülieken belül az 55 év felettek arány mindösszesen 14-15 %, a tartós munkanélküliek aránya 3-5 %, vagyis mondhatjuk, hogy kevésbé érinti a foglalkoztatás terén fellépő hátrányos megkülönböztetés őket, mint más korosztályokat. Igaz azonban, hogy – elsősorban a tartós munkanélküliek között – egy emelkedő tendenciával találkozhatunk, ezért – ha ez a HEP felülvizsgálatakor is folytatódóan jelentkezik – a későbbiek során számba kell venni az idősebb korosztály foglalkoztatását segítő programokat.

⁶⁵ 6.2.2. táblázat

⁶⁶ Az időskorúak járadéka a megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idősek egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése

Az egészségügyi alapszolgáltatásokon belül nyújtott házi orvosi szolgáltatásban 27 házi orvos látja el a kerületi felnőtt lakosságot. Feladatuk (leegyszerűsítve) első sorban a rendszeres orvosi ellenőrzés, a védőoltások beadása, tanácsadás nyújtása, másodsorban vércukor, vérnyomás, koleszterin szint mérése, harmadsorban a gyógyítás és a további állapotromlás megelőzése, s mind ezek keretében a páciensek további intézményekhez irányítása (információ nyújtás). A házi orvosok kiemelt figyelmet szentelnek az egészségi állapotuk miatt mozgásukban gátolt idősebb lakosoknak, őket akár otthonukban is rendszeresen felkeresik.

Bár kerületünk házi orvosaira is igaz az egész országban jellemző utánpótlási hiány (ami az ellátás egyik legnagyobb potenciális veszélyforrása), tapasztalataink szerint még mindig van igény a megüresedő praxisok megvételére, így orvoshiánnyal talán a jövőben sem kell számolnunk.

A szakorvosi ellátás igénybevételére két helyen is (Szent János Kórház, I. kerületi szakrendelő – mely helyileg a XII. kerületben található) lehetősége van a Hegyvidékieknek, és kórházi ellátásra is több intézményt találunk a kerületben.

Az egészségügyi szolgáltatások sorában fontos kiemelni az Önkormányzat fenntartásában működő otthonápolási szolgálatot, amely – elsősorban – a kórházi kezelés utáni rehabilitációban játszik kulcsszerepet: az otthonukba hazaengedett, korábbanál sokszor legyengültebb fizikai állapotban lévő idősek számára nyújtja – a házi segítségnyújtást biztosító munkatársakkal együttműködve – az otthoni ápolást.

Szintén az egészségügyi szolgáltatások körébe tartoznak az egészség megőrzését támogató szolgáltatások, programok. A kerületi nyugdíjasok számára biztosított ingyenes úszási lehetőség, az idősek klubjainak gyógytorna foglalkozásai, az évente kétszer megrendezésre kerülő Egészségnapok szűrővizsgálatai, az olyan kampányszűrések, mint a 2011-ben lefolytatott stroke-szűrés, a havi egészségtudatosságra nevelő előadások mind népszerűek az idősek körében. Ezek mellett adott a helyben kirándulás lehetősége a számos sportrendezvényen (pl. Előzd meg a fogaskerekűt!) vagy a tavaly indított heti rendszerességű nordik walking szervezett sétákon való részvétellel.

A településen élő 65 év felettiek közel 1%-a (2011-ben 138 fő) veszi igénybe a szociális alapszolgáltatás részeként működő idősek nappali ellátását – egyszerűbb nevén idősek klubját, melyet az önkormányzati fenntartású Hegyvidéki Egyesített Gondozási Központ 3 helyszínen működtet kerületünkben. A szolgáltatásban – amely lehetőséget biztosít a napközbeni tartózkodásra, a társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére és az igény szerinti szociális alapú étkezésre – az igénybe vevők száma együtt növekszik a korcsoportba tartozók számának növekedésével⁶⁷, előre vetítve a már korábban is megfogalmazott igényt: a jövőben további nappali ellátást biztosító telephelyek létesítése válik majd szükségessé. Figyelembe véve, hogy egy-egy intézményünk jelenlegi befogadó képessége 45-50 férőhely, számolva az idős korosztály számának várható növekedésével, 2020-ra 4, 2040-re 5 helyszín lesz képes ellátni a szolgáltatást változatlan érdeklődés mellett.

A nappali ellátás keretén belül igénybe vett étkezésen kívül az érintett lakosság további 1,6 %-a veszi igénybe a szociális étkeztetést házhozszállítással, illetve a Gondozási Központ szociális éttermében

⁶⁷ 6.3.1. táblázat

elfogyasztva, és 1,3 %-a él a házi segítségnyújtás lehetőségével. Ez utóbbi ellátás kulcsszerepet játszik abban, hogy az otthonukat nem vagy csak segítséggel elhagyni tudók saját lakásukban kaphassák meg a gondozásnak azt a formáját (bevásárlás, öltöztetés, személyi és környezeti higiéné biztosítása, gyógyszerek kiváltása, orvoshoz kísérés, szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése, ügyek intézése), amely minél tovább a megszokott lakókörnyezetben tarthatja őket. Az étkeztetés illetve a házi segítségnyújtás bővítése szintén felmerülő problémája lehet a következő évtizedeknek, azonban e szolgáltatásoknak – szemben a nappali ellátás bővítésével – „csak” humánerőforrás szükséglete van.

Azok számára, akiknek az alapellátás keretén belül nem biztosítható az ellátásuk, átmeneti időotthoni ellátást biztosít az Önkormányzat ellátási szerződés keretében a megfelelő közelségben lévő Biatorbágyon 5 fő erejéig (2013 júliusától 6 fő). Mivel ebben az ellátási formában is folyamatosan növekszik az igény, ennek folyamatos bővítése, illetve később (költséghatékonysági szempontokat is mérlegelve) saját intézményi kiváltásával is számolni kell.

A szakosított szolgáltatások körében biztosított tartós bentlakást nyújtó időotthoni ellátás nem települési önkormányzati feladat, ennek ellenére meglehetősen jó az ellátottság a kerületben, igaz, ezek az intézmények nem kizárólag XII. kerületieket látnak el, hanem az egész Főváros vonzáskörzetéből fogadnak jelentkezőket – így férőhelyeik esetleges számbavétele nem meghatározó a kerületi idősök számát tekintve.

Ami a szolgáltatási palettáról hiányzik – és a kerületi családoknak vélhetően sok esetben gondot okoz –, az a demens idősebbeknek nyújtott szolgáltatások, elsősorban a nappali ellátás területén. Éppen ezért a szolgáltatások remélhető jövőbeni bővítésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy az ő igényeiket is kielégítő fejlesztések valósuljanak meg.

A szociális pénzbeli és természetben juttatások terén – melyek igényléséhez a házi gondozói szolgálat munkatársai is gyakran segítséget nyújtanak – kiemelt jelentősége van a méltányosságból megállapítható közgyógyellátásnak (melynek jövedelmi határát az Önkormányzat az elmúlt években a nyugdíjmelés mértékével folyamatosan indexálta), a szociális üdültetés támogatásának, a karácsony alakalmából megállapítható átmeneti segélynek, valamint a kifejezetten az idős rászorulóknak számára megállapítható időskorúak eseti támogatásának. Bár az említett szolgáltatásokra nagy az igény, fontos megjegyezni, hogy a került által is biztosított adósságkezelési szolgáltatásban csak elvétve találjuk meg az idős korosztály képviselőit (akik megszokott életmódjuk miatt a rezsi kiadásokat akár áldozatok árán is alacsonyán tartják, és más kiadásokkal szemben előtérbe helyezik).

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Településünk számos olyan kulturális lehetőséget tartogat, amely az idősebb korosztály számára is elérhető, művelődési házaink alapvetően színvonalas rendezvényei (színházi előadások, dalestek, hangversenyek, kiállítások) számukra is vonzóak. Az alapszolgáltatások keretén belül működő idősklubok mellett több civil kezdeményezésű időseket tömörítő szervezetet találhatunk: ilyen a Jókai Klubban működő Nyugdíjas Klub, a MOM Nyugdíjasok Klubja, illetve a Kulturális Szalonunkban működő Szupernagyi Népdalkör is.

A kerületben – illetve Budapesten közlekedési eszközökkel könnyen elérhető közelségben – számos lehetőség van mozi- illetve színházlátogatásra, de van olyan kulturális szolgáltatás is, amelynek működtetője kifejezetten keresi az idősebb korosztály támogatására irányuló lehetőségeket: a Szabó Ervin könyvtár. Azon túl, hogy a 70 felettiek ingyenesen vehetik igénybe a szolgáltatásaikat, a könyvek

kölcsönzése mellett a hangos könyvtár – és az ehhez kapcsolódó technikai eszközök kölcsönzésének lehetősége – is szolgálja az idősebb korosztályt. Azok számára pedig, akik fizikai állapotuk miatt látogatni nem tudják az intézményt, a Hegyvidéki Egyesített Gondozási Központtal együtt működtetett „Házhoz megy a könyvtár” program biztosít kikapcsolódási lehetőséget.

Bár alapvetően az egészségmegőrzéséhez köthetőek az Önkormányzat prevenciós programjai, azok keretén belül mára számos olyan, az egészségtudatos magatartást népszerűsítő előadássorozatot (pl. Hegyvidéki Szabadegyetem) szervezünk, amelyek a kulturális szolgáltatások sorába is beleillenek.

A vallásgyakorlásnak és a spiritualitásnak fontos szerepe van az idős emberek életében is (a budapestiek 73,2 %-a vallotta a 2011. évi népszámláláskor magát valamelyik vallási felekezethez), ezért fontos megemlíteni, hogy a kerületünkben 8 egyházköztség is aktív életet él, melyek több területen is jó kapcsolatot tartanak az Önkormányzattal, és elsősorban közösségeik tagjaival (beleértve a vallási közösségeket egészségi állapotuk miatt látogatni nem tudókat is).

c) idősök informatikai jártassága

Az idősebb korosztály digitális tudása, informatikai jártassága a többi korosztályhoz mérten nyilvánvalóan rosszabb, ismerve azonban a Hegyvidéken élő idős lakosság kiemelkedően magas iskolázottsági mutatóit valószínűsíthető, hogy a korosztályból többen rendelkeznek valamilyen szintű tudással e területen, mint a más településeken élők. Nem egyedülálló, de még a fővárosi kerületek tekintetében is jelentősnek nevezhető az a hegyvidéki program, amelyet ennek a hiánynak további leküzdésére indított az Önkormányzat 2005-ben. Az érintett lakosság számára teljesen ingyenes „Nemcsak a 20 éveseké a világháló” elnevezésű kurzus keretében már 1360 fő sajátította el az alapvető gyakorlati számítástechnikai, internetezési ismereteket.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igényeket célzó programok a településen

Fentiekén túl természetesen az Idősök világnapja alkalmából minden évben méltó módon megemlékezünk a kerületben élő idős polgárainkról, valamint felköszöntjük a 90., 95., 100. életévüket betöltőket (a 100 év felettieket minden születésnapjukon).

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Rendkívül magas a feltehetőleg egyedül élő (köztük özvegy) aránya, akik veszélyeztetettek mind jövedelmileg, mind az elmagányosodás terén.	A veszélyeztetett csoportba tartozók felkutatása, számukra a szolgáltatásokról információnyújtás. A jelentős számú egyedül élő elérésére önkéntesek bevonásának vizsgálata.
Az igénybevételi adatok rendkívül kis számára tekintettel előfordulhat, hogy kevés az információ az időskorúak járadékáról.	Az ellátási típusról szóló tájékoztatás megjelentetése.
Az 55 éven feletti regisztrált tartós munkanélküliek száma alacsony, ugyanakkor kis mértékben évről-évre növekszik.	A felmerült problémával akkor kell foglalkozni, ha a következő HEP-felülvizsgálatoknál is tapasztalható e trend.
Az idősek száma és népességben belüli aránya folyamatosan növekszik, így az általuk igénybe vehető szolgáltatások kapacitásának növelése is szükséges. Az ellátások közül a nappali ellátás az, amelynek ingatlan igénye is van.	Ingatlan e célra történő felhasználása elkerülhetetlen. 2020-ig egy, 2050-ig további 1 telephellyel szükséges növelni az ellátást.
A kerületben nincsenek a demens idős emberek ellátására felkészült szolgáltatások.	A szolgáltatások – különösen a nappali ellátás – jövőbeni bővítésénél tekintettel kell lenni erre az igényre.

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

Fogyatékos személy: aki érzékszervi, így különösen látás-, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során.

A Fogyatékos-sággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény 1. cikk szerint fogyatékos személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, mentális vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

A fogyatékos-sággal élő embereket ugyanazok az emberi jogok illetik meg, mint minden más állampolgárt. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata kimondja: minden ember szabad és egyenlő méltóságában és jogaiban.

A fogyatékos emberek esélyegyenlősége egyenlő hozzáférést jelent minden társadalmi erőforráshoz, azaz a befogadó oktatáshoz, az új technológiákhoz, az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz, a fogyasztási javakhoz, a termékekhez és a szolgáltatásokhoz. Társadalmaink berendezkedése gyakran azt jelenti, hogy a fogyatékos emberek nem élhetnek teljes mértékben emberi jogaikkal, és szociálisan kirekesztődnek.

A fogyatékos embereket sújtó diszkrimináció néha a velük szembeni előítéletekre alapul, azonban gyakran az okozza, hogy a fogyatékos-sággal élőkről sokszor megfélemednek, és nem vesznek róluk tudomást, ami a fogyatékos emberek társadalmi részvételét gátló környezeti és szemléletbeli korlátok létrejöttét és megerősödését eredményezi.

Mint a társadalom minden rétege, a fogyatékos-sággal élő emberek is igen sokrétű csoportot képeznek, és csak az a szakmapolitika sikeres, amely tiszteltben tartja ezt a sokféleséget. Kiváltképp a komplex függőségi szükségletekkel élők és családjaik igénylik a társadalmak kifejezett cselekvését, mivel a fogyatékos-sággal élő emberek között ők azok, akikről a leginkább megfélemednek. Ezen kívül a fogyatékos-sággal élő nőket, valamint az etnikai kisebbségekhez tartozókat gyakran kétszeres, sőt halmozott diszkrimináció sújtja, egyrészt a fogyatékos-ságuk, másrészt a nemük vagy etnikai hovatartozásuk miatti hátrányos megkülönböztetés következtében. A siketek esetében a jelbeszéd elismerése alapvető kérdés.

A hangsúly a fogyatékosok társadalmi „beilleszkedését” segítő rehabilitációról napjainkban áttevődik a társadalom átalakításának globális filozófiájára, amely minden személy, beleértve a fogyatékos-sággal élő embereket is, szükségleteinek befogadására és ellátására irányul.

7.1 A településen fogyatékos-sággal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

Egy ekkora településen, mint a Hegyvidék, nagyon nehéz pontos képet kapni a különböző fogyatékos-sággal élők számáról, fogyatékos-ságuk jellegéről és ennek kapcsán a társadalmi beilleszkedésüket segítő szükségleteikről. Támponthoz adhat a 2011. évi népszámlálás adatsora, ahol a gazdaságilag inaktívok egyik csoportja a rokkantsági nyugdíjasok, baleseti járadékosok voltak. Bár ezek konkrét ellátások, valószínűleg a munkaviszonnyal nem rendelkező fogyatékos-sággal élők többsége – függetlenül attól, hogy ténylegesen milyen ellátásban részesül, más kategória nem lévén – ide sorolta magát. A felmérés adatai szerint lakosságunk 1,7 %-a, 1005 fő kap ilyen típusú ellátást, ami a Főváros egészét tekintve (ahol 2,7 % az arányuk) alacsonynak mondható, ez a szám azonban tényleges problémáikkal, fogyatékos-ságuk jellegével kapcsolatban semmit nem mond számunkra.

A fogyatékossgal élő emberek problémáinak megismerését nem segíti az sem, hogy kerületünkben nem működnek aktív érdekképviseleti szervezetek. Bár próbálkozások voltak helyi egyesületek működésére, ezek elhaltak, kis részben azt mutatva, hogy az itt élők számára fogyatékossguk nem jelent olyan problémát, amit egy egyesület révén megoldhatónak látnának, nagyobb részben azt mutatva, hogy a HEP ezen célcsoportja rendkívül nehezen tudja saját érdekeit érvényesíteni – hiszen magának a fogyatékossgnak a megléte még nem várta fel az azzal élőket olyan tudással, amivel problémáikat a társadalmunk felé közvetíteni tudnák.

Fentiek alapján javasolt a jövőben, hogy helyi szervezet létrehozásának, működésének támogatásán keresztül kapjunk a kerületünkben élő fogyatékossgal élőkről, valódi problémáikról képet.

a) fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága (pl. védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás)

A Fot. 15-16. §-a értelmében a fogyatékos személy lehetőség szerint integrált, ennek hiányában védett foglalkoztatásra jogosult.

A foglalkoztatást biztosító munkáltató köteles biztosítani a munkavégzéshez szükséges mértékben a munkahelyi környezet, így különösen a munkaeszközök, berendezések megfelelő átalakítását. Az átalakítással kapcsolatos költségek fedezésére a központi költségvetésből támogatás igényelhető.

Ha a fogyatékos személy foglalkoztatása az integrált foglalkoztatás keretében nem megvalósítható, úgy számára speciális munkahelyek működtetésével a munkához való jogát lehetőség szerint biztosítani kell. A védett munkahelyet a központi költségvetés normatív támogatásban részesíti.

Fogyatékkal élő munkavállaló, aki

a) a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert, vagy

b) elismerten fizikai, elméleti vagy pszichológiai károsodásban szenved.

Megváltozott munkaképességű munkavállaló, aki

a) rehabilitációs ellátásban részesül,

b) aki 2011. december 31-én III. csoportos rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban részesült.

(Flt. 57/B §.)

Gyakori probléma, hogy kevés a foglalkoztatási lehetőség, nem megoldott a foglalkoztatáshoz szükséges akadálymentesítés, nem biztosítottak különleges eszközök és feltételek. A védett foglalkoztatás túlsúlya mutatkozik az integrált foglalkoztatással szemben. Nem rendelkeznek olyan foglalkoztatási szakemberrel, aki a fogyatékos személy állapotának ismeretében javaslatot tesz a foglalkoztatás jellegére és helyére. Nincs képzett szakember, aki a munkahelyi beszoktatást kísérelje, ezért a sikertelen beszoktatás következménye a fogyatékos munkavállaló alkalmatlanságának rövid időn belüli megállapítása.

Az integrált foglalkoztatásra találunk példát az Önkormányzatnak és intézményeinek körében – ami jelzi ezen munkáltatók befogadó készségét –, de itt mégiscsak néhány esetről beszélhetünk, a nem önkormányzati foglalkoztatók esetében pedig nem is rendelkezünk adattal erre vonatkozóan.

A védett foglalkoztatás területén az Interneten keresgélve Budapesten 13 védett munkahelyet találunk, amik valószínűleg működnek is (ennél a világháló keresői többet hoznak ki), ebből a budai oldalon 4 van, köztük azonban XII. kerületi nincs. Érdekes lenne felmérni, hogy a meglévő budapesti védett munkahelyeken dolgoznak-e XII. kerületben élők – és ha nem, annak mi az oka. Javasolt továbbá

folyamatos felkutatása a fogyatékos munkavállalókkal is betölthető kerületi álláshelyeknek mind az állami/önkormányzati szektorban, mind a civil szférában.

b) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

Előfordulhat, hogy a fogyatékos személyt akadályozottsága miatt nem foglalkoztatják a végzettségének és képzettségének megfelelő álláshelyen, (pl.: felsőfokú végzettsége ellenére alacsonyabb végzettséggel is betölthető foglalkoztatást ajánlanak neki.) vagy a foglalkoztatás megghiúsulhat, ha a fogyatékos személy nem tudja megközelíteni a munkahelyet, például a településen belüli közlekedési akadályok miatt és a támogató szolgálattól sem kap segítséget.

Hátrányos megkülönböztetésről – csak úgy, mint a többi célcsoport tekintetében – a fogyatékosokkal élőknél esetében sem tudunk, az azonban, hogy valaki közlekedési akadályok miatt nem jut el egy munkahelyre és támogató szolgálattól sem kap szállításához segítséget, nem fordulhat elő köszönhetően a budapesti illetékességű támogató szolgáltatásoknak, illetve, hogy az Önkormányzatnak van kifejezetten a XII. kerületi lakosok ellátására szerződő partnere.

c) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok

A saját lakókörnyezetben, lakóotthonban élő fogyatékos személyeknek nyújt alapszolgáltatást a támogató szolgálat. A támogató szolgálat többek között a különböző közösségi és szabadidős szolgáltatások elérésében (mind szállítás, mind kommunikáció szintjén) ad támogatást, emellett az igénybevevő környezetében, lakásán nyújt fejlesztést, gondozást, segíti az önálló életvitelt, támogatja az ön-érdekérvényesítést. A szolgáltatást az Önkormányzat az Egalitás Mozgássérültek Létbiztonságát Elősegítő Alapítvánnyal kötött (pénzeszköz átadását nem igénylő) ellátási szerződés keretében biztosítja. Az Alapítvány által 2012-ben rendszeren ellátottak száma mindösszesen 3 fő volt, aminek több oka is lehet. Egyik lehetséges ok, hogy a hivatalosan szerződött partner mellett más támogató szolgáltatások is működnek Budapesten, akiknek kerületünket érintő tevékenységéről nem tudunk, egy másik lehetséges ok az igénybevevői kör egyébként is kis száma, a harmadik – nem elhanyagolható – ok az esetleges információ hiánya a szolgáltatással kapcsolatban. Tekintettel arra, hogy ez utóbbi az egyik legfontosabb, egyben legkönnyebben pótolható indukálója az igénybevevői kör bővülésének, mindenképpen javasolt e téren az információs csatornák megnyitása.

A személyes szociális gondoskodási ellátások közül a nappali ellátást saját intézményén keresztül nyújtja az Önkormányzat. A jelenleg 35 férőhellyel működő Fejlesztő Napközi Otthonunk a saját lakókörnyezetben élő fogyatékos személyeknek napközben nyújt fejlesztést, étkezést, segít őket az önálló életvitelben és a társadalmi szerepek gyakorlásában. Programjaik között hangsúlyos a művészetterápia, a mozgásfejlesztés és a számítógépes ismeretek átadása.

Szintén a saját lakókörnyezetükben való ellátás feltételeit biztosítják az alábbi, településünkön elérhető – részben az Önkormányzat, részben civil fenntartó által működtetett – szolgáltatások is, azonban arról nincs információ, hogy ezeket a szolgáltatásokat igénybevevők között mennyi fogyatékos személlyel élő személy van:

- étkeztetés,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- közösségi ellátás szenvedélybetegek illetve pszichiátriai betegek részére.

Amiben kerületünkben hiányosság van, az az érintettek átmenti elhelyezését biztosító intézmény – igaz, a férőhelyek száma ebben az ellátásban országos szinten is csekély, 2011-ben mindösszesen 262 ellátott

volt –, valamint a tartós bentlakásos intézményi ellátás – aminek ellátottsága országos szinten viszont meglehetősen nagy: 2011-ben 16 668 férőhely volt.

A jelenlegi nagy létszámú bentlakásos intézmények sok esetben a település szélén, rosszabb esetben az országhatáron, izoláltan, korszerűtlen épületekben működnek. Ezen intézményekben is nagy erőfeszítéseket tesznek az ellátott személyek társadalmi integrációjának megteremtése érdekében, azonban az intézmény területi elhelyezkedéséből adódó korlátokat nem tudják leküzdeni. Egy több száz fős intézmény esetében fennáll a veszélye annak, hogy nem alkalmas az egyéni képességekre alapozott, személyre szabott szolgáltatás nyújtására. A működő lakóotthonok többsége csak a férőhelyek számának tekintetében tér el a nagy létszámú intézményektől, nem úgy működnek a gyakorlatban, mint ahogy azt a jogalkotó a bevezetésekor elképzelte. Az intézményi szemlélet a lakóotthonokban is jelen van.

Mindezek alapján az Önkormányzat céljai között már hosszabb ideje szerepel, hogy a bentlakásos ellátást lakóotthon formájában (az intézményi szemléletet levetkőzve) valósítsa meg saját, már meglévő intézményének keretein belül, vagyis a Fejlesztő Napközi Otthon részeként. Központi (pályázati) támogatások hiányában azonban a megvalósítás még nem történt meg.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzübeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

Az alábbiakban felsoroljuk és röviden ismertetjük azokat az ellátási formákat, amelyeket jogszabályok biztosítanak a fogyatékkal élő személyek számára. Az ezekhez való hozzáférés helyi vizsgálata az esélyegyenlőségi helyzetelemzés egyik feladata lenne, azonban önkormányzatunk – ahogy más helyi önkormányzatok sem – nem tartja nyilván, hogy a pénzübeli illetve a természetbeni ellátásban részesülők fogyatékos emberek-e, mert ezeknél az ellátásoknál a szociális rászorultság az elsődleges. Egyes ellátásoknál kérünk orvosi igazolást az igénylőtől, de itt az ápolási és gondozási szükséglet mértéke a fontos, nem pedig a diagnózis vagy a fogyatékoság. Ezekre tekintettel az adatok meglehetősen hiányosak, ezért a jövőben feladat az ellátást igénybevevők körében kérdőíves felmérés útján megtudni a fogyatékosággal élők számát és az általuk igénybevett ellátási formákat.

- *Fogyatékosági támogatás: A Fot. 22. §-a alapján biztosított fogyatékosági támogatás a súlyosan fogyatékos személy részére az esélyegyenlőséget elősegítő, havi rendszerességgel járó pénzübeli juttatás. A támogatás célja, hogy – a súlyosan fogyatékos személy jövedelmétől függetlenül – anyagi segítséggel járuljon hozzá a súlyosan fogyatékos állapotból eredő társadalmi hátrányok mérsékléséhez.*
- *Rokkantsági járadék: A rokkantsági járadékról szóló 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet értelmében aki a 25. életéve betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált, illetve 80 %-os vagy azt meghaladó mértékű egészségkárosodást szenvedett és nyugellátást, baleseti nyugellátást részére nem állapítottak meg, rokkantsági járadékra jogosult.*
- *Közlekedési kedvezmény: A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről szóló 102/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet 6. §-a értelmében szerzési és átalakítási támogatásra (közlekedési kedvezmény) a súlyos mozgáskorlátozott személy jogosult.*
- *Parkolási igazolvány: Parkolási igazolványra az a személy jogosult,*
 - 1. aki közlekedőképességében súlyosan akadályozott,*
 - 2. aki látási fogyatékosnak; értelmi fogyatékosnak; autistának; mozgásszervi fogyatékosnak minősül,*

3. akit a vakok személyi járadékának bevezetéséről szóló rendelet alapján 2001. július 1-jét megelőzően vaknak minősítettek, vagy aki vaknak vagy gyengénlátónak, mozgásszervi fogyatékosnak, értelmi fogyatékosnak vagy autistának minősül.

Fenti ellátások közül adattal egyedül a közlekedési kedvezmény és a kiadott parkolási igazolványok tekintetében rendelkezünk. Előbbi – jövedelmi feltételekhez kötött – ellátást évente átlagosan 25-en veszik igénybe, míg a jelenleg kiadott igazolványok száma 2186⁶⁸, ebből a kiskorúakra tekintettel kiadott igazolványok száma 50, a 60 év felettieknek kiadott igazolványok száma pedig 1702.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

Az alábbiakban kiemeljük azokat a területeket, amelyek a fogyatékkal élő személyek jogait biztosítják.

Környezet: A fogyatékos személynek joga van a számára akadálymentes, továbbá érzékelhető és biztonságos épített környezetre. Ez a jog vonatkozik különösen a közlekedéssel és az épített környezettel kapcsolatos tájékoztatói lehetőségekre. (Fot. 5. § (1)- (2))

A XII. kerület közterületei ma még nem kivétel nélkül akadálymentesítettek, azonban bármilyen az utakon, járdákon vagy más közterületeken végzett felújítási, karbantartási munkálatoknál alapvető követelmény a tervezők illetve kivitelezők felé, hogy a helyreállítás során ezt a szempontot érvényesítsék.

Kommunikáció: A fogyatékos személy számára biztosítani kell az egyenlő esélyű hozzáférés lehetőségét a közérdekű információkhoz, továbbá azokhoz az információkhoz, amelyek a fogyatékos személyeket megillető jogokkal, valamint a részükre nyújtott szolgáltatásokkal kapcsolatosak. A kommunikációban jelentősen gátolt személy számára a közszolgáltatások igénybevételekor lehetővé kell tenni a tájékoztató és a személyi segítség feltételeit. (Fot. 6.- 7. §)

Településünkön a közérdekű információhoz való hozzáféréshez számos felület rendelkezésre áll (többek közt a helyi újság, az Önkormányzat honlapja, a Hegyvidék Televízió révén), a kommunikációban jelentősen gátolt személyek tájékoztatása azonban részlegesen megoldott. Míg az Önkormányzat esetében több kolléga is képes jeltolmácsolásra, a szolgáltatás igénybevételenek nincs kiépített gyakorlata, más közszolgáltatók esetében pedig még ennyiről sem számolhatunk be. Javasolt ezért olyan szolgáltató szervezetekkel felvenni a kapcsolatot, akik ezen a téren képesek segítséget nyújtani az Önkormányzat számára (pl. a könnyen érthető fordításokat készítő ÉFOÉSZ), illetve javasolt, hogy az Önkormányzat munkatársai ilyen irányú képzéseken és tréningeken is részt vegyenek.

Közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés: A fogyatékos személy számára a Fot-ban meghatározottak szerint – figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Az egyenlő esélyű hozzáférés szempontjából közhasznúnak számítanak azok az épületek, melyek használata senki számára sem korlátozott. Ebbe a körbe tartoznak az oktatás bármely szintjét befogadó épületek vagy épületrészek, az egészség-, szociális, kulturális, művelődés, sport célú építmények. Ilyenek és tevékenységük súlya miatt kiemelten fontosak az önkormányzati, a hatósági, a közigazgatási, az igazságszolgáltatói célokra fenntartott épületek vagy épületrészek.

A mozgásukban akadályozottak, az idősek, nők- és gyermekek a fizikai akadálymentességet igénylik, a többi, fogyatékos csoport számára az infokommunikációs akadálymentesség a jogos igény. Ilyenek a kontrasztos

⁶⁸ Kormányhivatal Okmány Irodájának adatai alapján

színekkel készült táblák, tapintható információk, hallható segítség, jelnyelvi segítség, a belső környezetben való tájékozódást elősegítő piktogramok, feliratok.

A közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása érdekében a fogyatékos személy az önálló életvitelét segítő kutyáját – külön jogszabályban meghatározottak szerint – beviheti a közszolgáltatást nyújtó szerv, intézmény, szolgáltató mindenki számára nyitva álló területére. (Fot. 7/A.- 7/C. §)

A közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés a fizikai akadálymentesítés terén egyre több intézményben megoldott, azonban ez – ahogy ezt fentiekben is olvashatjuk – csak részleges akadálymentesítést jelent, ráadásul az érintettek, bár egy-egy szolgáltatást több helyen is igénybe vehetnek, nem biztos, hogy a lakóhelyükhöz legközelebbi helyen tehetik ezt.

Az akadálymentesítés kérdése minden települési önkormányzatnál régóta napirenden van, de – többnyire anyagi források hiányában – rendkívül lassan haladnak az ezzel kapcsolatos fejlesztések. A pénzügyi okok mellett fontos lehet talán az is, hogy a kérdés mára túlszabályozott lett és az akadálymentesség komplexitásának igénye miatt – ami egyébként helyes törekvés – részfeladatok megvalósítása sem történik meg. A komplexitásnak jó példája, hogy a megfelelő átépítést megelőző korrekt felmérések is olyan részletességet kívánnak meg („ha már csináljuk, csináljuk jól!”), hogy magára az előkészítő munkára, majd a tervezésre fordított költségek visszaretentik az akár egyszerű, olcsóbb megoldásokkal való gondolkodást is.

Éppen ezért javasolt az új közszolgáltatások kialakításánál valóban a teljességre törekedni, azonban a meglévő közszolgáltatások tekintetében – támaszkodva a helyi szervezetek (ha segítségünkkel létre tudnak jönni) által közvetített tényleges helyi igényekre, valamint a közszolgáltatást nyújtók már meglévő tapasztalataira az akadálymentesítést ésszerű prioritások alapján akár részeiben is elvégezni.

Közlekedés: A közlekedési rendszereknek, továbbá a tömegközlekedési eszközöknek, utasforgalmi létesítményeknek – beleértve a jelző- és tájékoztató berendezéseket is – alkalmasnak kell lenniük a fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételre. Közhasználatú parkolóban a közlekedésében akadályozott fogyatékos személyek számára – a külön jogszabály szerint – megfelelő számú és alapterületű parkolóhely kialakításáról kell gondoskodni. (Fot. 8.- 10. §)

A közlekedési rendszerek, tömegközlekedési eszközök Budapesten a Fővárosi Önkormányzat hatáskörében vannak, éppen ezért Önkormányzatunk számos tárgyalást folytat a Fővárossal – és kell, hogy folytasson a jövőben is – annak érdekében, hogy a közlekedés fogyatékos személyek általi biztonságos használata biztosított legyen. A közlekedésében akadályozottak számára kijelölt parkolóhelyek létesítése mindenhol megtörténik, ahol erre igény merül fel.

Támogató szolgálat, segédeszköz: fogyatékos személy részére biztosítani kell a fogyatékosága által indokolt szükségleteinek megfelelő támogató szolgálat igénybevételét, továbbá segédeszközt. Az árhoz nyújtott támogatással beszerezhető segédeszközök körét és a támogatás módját, valamint mértékét külön jogszabály határozza meg. (Fot. 11. §)

Ahogy a fentiekben már leírtunk, Budapesten számos – minden érintett számára igénybe vehető – támogató szolgálat működik, az ellátás biztonsága érdekében közülük eggyel ellátási szerződése is van Önkormányzatunknak. A szolgáltatással kapcsolatban mindenképpen felmerül a kellő információ hiányának lehetősége, ezért ezen a területen a megfelelő tájékoztatást kell célul kitűzni.

Egészségügy: A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során figyelemmel kell lenni a fogyatékoságából adódó szükségleteire. A fogyatékos személy egészségügyi ellátása során törekedni kell arra, hogy az ellátás segítse elő a rehabilitációját, társadalmi beilleszkedését, továbbá, hogy ne erősítse a betegségtudatát. (Fot. 12. §)

Ezen a területen szintén elsődleges feladatunk a helyi – nem általunk fenntartott – szolgáltatók felé közvetíteni az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében tehető lépéseket, valamint az önkormányzati kötelezettségként ellátott alapellátásban az akadálymentesítés fenti törekvését megvalósítani.

Oktatás, képzés: *A fogyatékos személynek joga, hogy állapotának megfelelően és életkorától függően korai fejlesztésben és gondozásban, óvodai nevelésben, iskolai nevelésben és oktatásban, fejlesztő felkészítésben, szakképzésben, felnőttképzésben, továbbá felsőoktatásban vegyen részt a vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint. Abban az esetben, ha az – az e célra létrehozott szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint – a fogyatékos személy képességeinek kibontakoztatása céljából előnyös, a fogyatékos személy az óvodai nevelésben és oktatásban a többi gyermekkel, tanulóval együtt – azonos óvodai csoportban, illetve iskolai osztályban – vesz részt. A kiskorú fogyatékos személyt megilleti az a jog, hogy fejlesztése késedelem nélkül megkezdődjön, amint fogyatékoságát megállapították (Fot. 13. §).*

Ahogy a HEP gyermekekről szóló részében már részleteztük, kerületünkben a bölcsődés kortól a középiskola befejezéséig van lehetőség az integráltan folyó nevelés, oktatás igénybevételére, vagy – amennyiben azt a szakértői bizottság nem javasolja – külön intézményi ellátására.

Lakóhely, közösségbe való befogadás, önálló életvitel: *A fogyatékos személynek joga van a fogyatékoságának, személyes körülményeinek megfelelő – családi, lakóotthoni, intézményi – lakhatási forma megválasztásához (Fot. 17. §)*

2011. évben megkezdődött a nagylétszámú ápoló-gondozó intézetek kiváltása támogatott lakhatási megoldásokká. Ez a folyamat, bár pozitív kimenetelében bizonyosak lehetünk, mégis számos konfliktust rejt magában. Mivel településünkön ilyen intézmény nincs, ezért ez a folyamat alapvetően nem érint minket, a fogyatékosággal élők tartós bentlakását biztosító megoldás azonban kerületünkben is hiányzik. Ahogy korábban már írtuk, az önkormányzati szándék egy ilyen (kis létszámú) intézmény létrehozására megvan, azonban pályázati forrás hiányában eddig nem valósulhatott meg.

Kultúra, sport: *A fogyatékos személy számára lehetővé kell tenni a művelődési, kulturális, sport- és más közösségi célú létesítmények látogatását. A fogyatékos személy számára – sportolási lehetőségeinek megteremtéséhez – a sportolási célú, szabadidős intézmények használatát hozzáférhetővé kell tenni (Fot. 18. §)*

A kulturális intézmények tekintetében jó példával járunk elő, hiszen a városrész rehabilitáció egyik szép példája a Gesztenyés Kert megújításával együtt felújított, Magyar Ingatlanfejlesztési Nívó-díj kitüntetéssel is bíró MOM Kulturális Központ, melynek korszerűsítésekor teljes mértékben figyelembe vették a fogyatékos személyek hozzáféréseinek szempontjait. Ez a fejlesztés mutatja azt, hogy az IVS-ben meghatározott antiszegregációs törekvések hogyan képesek testet ölteni. A jövőről való gondolkodásnak része, hogy más városrészek, más kulturális illetve sportlétesítmények is ugyanebben a szellemben kerüljenek felújításra, korszerűsítésre.

A rehabilitációhoz való jog: *A fogyatékos személynek joga van a rehabilitációra. E jog érvényesítését rehabilitációs szolgáltatók, ellátások biztosítják. Az ehhez kapcsolódó állami feladatot a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének biztosítására létrehozott, a társadalmi esélyegyenlőség előmozdításáért felelős miniszter szakmai felügyelete alatt álló szervezet látja el (Fot. 19.- 20. §).*

Az egészségügyi rehabilitáció területén kiemelendő, hogy az ország legnagyobb rehabilitációs intézménye – az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet – kerületünk területén fekszik, így az ezen szolgáltatáshoz való hozzáférés tekintetében jó pozícióban vagyunk, az igénybevevők ellátása

lényegesen kisebb áldozatokat igényel a családoktól, mint az Intézettől távolabbi településen élők esetében.

A helyi politikai életben és közéletben való részvételhez való jog: másokkal azonos alapon, hatékonyan és teljes körűen vehessenek részt a helyi politikai életben és a közéletben, közvetlenül vagy szabadon választott képviselőkön keresztül, beleértve a fogyatékossgal élő személyek jogát és lehetőségét a szavazásra és választhatóságra (2007. évi XCII. tv 29. cikk).

A fogyatékos emberek önérvényesítő mozgalmainak erősödése, saját maguk képviselete lehetőségének támogatása kiemelt feladat. Legfontosabb, hogy ennek érdekében alakuljanak ki az együttműködésre és a párbeszédre lehetőséget adó fórumok akár az önkormányzat kezdeményezésére, ahol a fogyatékos emberek a „Semmit rólunk nélkülünk!” elvnek megfelelően bekapcsolódhatnak a róluk szóló döntések alakításába.

7.4 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása	
A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Nincs a fogyatékossgal élőket képviselő helyi szervezet.	Támogatni kell helyi szervezet létrejöttét.
Nincs elegendő információ a kerületben fogyatékossgal élőkről, sem számukról, sem fogyatékossguk jellegéről, problémáikról.	Alapvetően egy létrejövő helyi szervezeten keresztül lehetséges a valódi problémákat megvilágítani.
Nincs információ arról, hogy a meglévő budapesti védett munkahelyeken dolgoznak-e hegyvidéki, fogyatékossgal élő személyek.	Fel kell venni a kapcsolatot a fővárosi védett munkahelyekkel információ, tapasztalatszerzés céljából.
Nincs információ a fogyatékossgal élőkkal is betölthető helyi munkalehetőségekről.	Folyamatosan fel kell deríteni a fogyatékos munkavállalóval is betölthető álláshelyeket.
Információ hiány a támogató szolgáltatásról.	A szolgáltatásról a helyi médiában kell információt nyújtani.
Átmeneti/tartós bentlakásos ellátás hiánya.	A megvalósításhoz szükséges pályázati forrás figyelése.
A kommunikációban jelentősen gátolt személyek közérdekű információhoz való hozzájárítása csak részlegesen megoldott.	Az elérhető szolgáltatások igénybevételének gyakorlatát kell kialakítani.
Az akadálymentesítés folyamata többnyire forráshiány miatt lassan halad.	Érdemes – a tényleges igények mentén – rész-akadálymentesítést is végezni, új épületrészek esetén azonban törekedni kell a teljes akadálymentesség megvalósítására.
Közlekedési rendszerek fogyatékos személy általi biztonságos igénybevételének esetleges hiányosságai.	A Fővárosi Önkormányzattal folyamatos tárgyalásokat kell folytatni a hiányosságok megszüntetésének érdekében.

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

a) önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi és civil szektor közötti partnerség bemutatása

Az esélyegyenlőség területén önkormányzati partneri viszony a Habilitációs Napközi Otthonnal kötött ellátási szerződésünk révén Budapest Főváros XI. kerület Újbuda Önkormányzatával van. Míg a szolgáltatásnak korábban társulási megállapodás keretében magunk is fenntartói voltunk, néhány éve – gazdasági megfontolásból – megvásároljuk a szolgáltatást. Újbuda Önkormányzatával a szolgáltatás biztosítása kapcsán jó kapcsolatot tartunk fent.

Szintén jó kapcsolata van Önkormányzatunknak a kerületben működő egyházakkal. A kapcsolat keretein belül nemcsak pénzeszközzel támogatjuk egyes tevékenységeiket, de élő kapcsolatot tartunk fenn mind az egyházak vezetőivel, mind az egyházakon belül tevékenykedő karitás vezetőkkel is.

b) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség

A HEP megvalósítását az Önkormányzat önállóan tervezi, ha azonban bármely célcsoport esélyegyenlősége jobban javítható, felveszi a kapcsolatot más – elsősorban a szomszédos, illetve a fővárosi – önkormányzattal.

c) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

Tekintettel arra, hogy a kerületünkben működő nemzetiségi önkormányzatok nem érintettek a célcsoportok esélyegyenlőségében, kifejezetten ilyen tevékenység nem várható el tőlük, azonban az Önkormányzat nyitott arra, hogy a megvalósításba – ha erre érkezik felajánlás – a nemzetiségi önkormányzatokat is bevonja.

d) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

A civil szervezetek közül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat az, amellyel az Önkormányzatunknak – az esélyegyenlőség területén – a legrégebbi és legsokrétűbb kapcsolata van. A Szeretetszolgálat nemcsak ellátja a szerződések útján vállalt számos feladatokat, hanem – és ez különösen igaz az elmúlt néhány évre – együtt is gondolkodik az Önkormányzat szakembereivel, döntéshozóival a hajléktalanok ellátásának, rehabilitációjának jövőben iránya tekintetében. Ez a fajta együttgondolkodás példa értékű lehet más települések számára is.

Annak, hogy az önkormányzat intézményeiben az elmúlt években szervezett formában is megindulhatott az önkéntesek foglalkoztatása, az Önkéntes Központ Alapítvánnyal való néhány éves együttműködésünknek is köszönhető. A szervezet aktív részt vállal a fogadó intézmények képzésében. Még ha a HEP intézkedési tervében nincs is nevesítve az Alapítvány, az önkéntesség területén szakértői bevonásuk elengedhetetlen.

Valamivel több, mint egy éves kapcsolat áll fenn az Önkormányzat és a Közösségi Szociális Szövetkezet között, amely XII. kerületi telephelyére a kerületünkben élő, a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ Álláskereső klubjának tagjai közül vesz fel folyamatosan munkatársakat, ezzel segítve munkaerő-piaci reintegrációjukat.

A teljesség igénye nélkül érdemes megemlíteni még az Egalitás Mozgássérültek Létbiztonságát segítő Alapítványt, amely most már hosszú évek óta (pénzeszköz átadása nélkül) biztosítja településünkön a támogató szolgáltatást.

f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

Az utóbbi években egyre inkább bevonódnak az esélyegyenlőségi feladatok ellátásába for-profit szereplők is. Különösen igaz ez az egészségügyi prevenció területén, ahol érdemes megemlíteni a Budai Egészségközpontot – mint a Hegyvidéki Egészségprogram egyik alappillért.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

A program helyzetelemzésének és intézkedési tervének kidolgozása közben a nyilvánosság szélesebb körű bevonására nem volt lehetőség, azonban a program elfogadását követően a véleményformálás lehetőségét biztosítani kívánjuk a következő, 3. megvalósításról szóló részben foglaltak szerint. Az így születő véleményeket a HEP megvalósítása közben, valamint a HEP felülvizsgálatakor is figyelembe vesszük.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP-HE megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása	fejlesztési lehetőségek meghatározása
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tartósan munkanélküliek és pályakezdő munkanélküliek aránya nőtt. 2. A fiatalokat érintő foglalkoztatási- illetve felnőttképzési programok hatékonysága nem mérhető. 3. Adathiány a foglalkoztatás területén történő hátrányos megkülönböztetésről. 4. Munkanélküliek és a regisztrált munkanélküliek számában jelentős eltérés. 5. A regisztrált munkanélküliek egyharmada nem részesül ellátásban. 6. A hajléktalanok rehabilitációjának eredményessége még nem mérhető. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A HEP 2 éves felülvizsgálata alapján a szolgáltatások esetleges bővítése. 2. A programokat végző szervezetek közreműködésével felmérés készítése. 3. EBH felkérése statisztikai adatvezetésre, lakossági tájékoztatás. 4. Lehetséges okok meghatározása. 5. Lehetséges okok meghatározása és cselekvési terv kidolgozása. 6. Az eredmények függvényében a rehabilitáció jövőben irányának meghatározása.
Gyermekek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nőtt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma 2. Nőtt a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást kérelmező családok száma. 3. A HH és HHH gyermekek iskolai koncentrációja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Növekvő tendencia folyamatos ellenőrzése. 2. A kérelmezők számának növekedésével a források növelése. 3. Javaslatok megfogalmazása a kerületi oktatási intézményfenntartó felé
Nők	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése. 2. Alacsony a foglalkoztatást segítő programokon, résztvevő nők száma. 3. Alacsony statisztikai mutatók a nőkkel szembeni erőszakkal kapcsolatban. 4. A nők alacsony aránya a helyi közéletben. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Társadalom ez irányú érzékenyítése, családbarát munkahelyek népszerűsítése 2. Több foglalkoztatást segítő program indítása. 3. Információ átadás a témával kapcsolatban. 4. Testületben résztvevő pártok figyelmének felhívása.
Idősek	<ol style="list-style-type: none"> 1. Magas az egyedül élő idősek aránya. 2. Kevés információ az időskorúak járadékáról. 3. 55 éven felüli munkanélküliek száma növekszik. 4. Nappali ellátást igénylők számának növekedése. 5. Hiányzó demens ellátás. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Felkutatás, információnyújtás. 2. Tájékoztatás. 3. Tendencia figyelemmel kísérése. 4. Ingatlan keresése a célra. 5. Bővítés esetén ennek figyelembevétele.

Célcsoport	problémák beazonosítása	fejlesztési lehetőségek meghatározása
Fogyatékkal élők	<ol style="list-style-type: none"> 1. Helyi szervezet hiánya. 2. Információ hiány a fogyatékosokkal élőkről, problémáikról. 3. Információ hiány a védett munkahelyeken dolgozókról. 4. Információ hiány a fogyatékos munkavállalóval is betölthető munkahelyekről. 5. Információ hiány a támogató szolgáltatásról. 6. Hiányzó bentlakásos ellátás. 7. A kommunikációban gátolt személyek közérdekű információkhoz való jutásba csak részlegesen megoldott. 8. Akadálymentesítés lassú ütemben halad. 9. Közlekedési rendszerek hiányosságai. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Támogatni kell helyi szervezet létrejöttét. 2. Helyi szervezet révén információhoz jutni. 3. Kapcsolatfelvétel a budapesti védett munkahelyekkel. 4. A fogyatékos munkavállalókkal is betölthető munkahelyek felderítése. 5. A szolgáltatásról a helyi médián keresztül kell információt nyújtani. 6. Pályázati rendszer folyamatos figyelése. 7. Az elérhető szolgáltatások igénybevételének gyakorlatát ki kell alakítani. 8. Új épületek teljes akadálymentesítése mellett a már meglévők részleges akadálymentesítése is cél. 9. Fővárosi Önkormányzattal történő rendszeres tárgyalások.

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

3. melléklet a 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelethez

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége										
1	Felülvizsgálatkor kontroll	Tartósan munkanélküliek és pályakezdekők aránya nőtt.	Tendencia kontrollálása felülvizsgálatkor	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program,	A HEP 2 éves felülvizsgálatakor fennálló tendencia esetén szükséges intézkedések kidolgozása.	Népjóléti Iroda	2015.06.30	Munkaügyi Hivatal statisztikai adatai	-	-
2	Felnőttképzési programok hatékonyságmérése	A fiatalokat érintő foglalkoztatási- illetve felnőttképzési programok hatékonysága nem mérhető.	Képet kapni a helyben működő felnőtt-képző intézményeknek képzési hatékonyságáról.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A helyben működő felnőttképzési programokat végző intézmények megkeresése, a képzéseken résztvevő kerületi lakosok önkéntes utánkövetésbe való bevonása (kérdőívvel)	Népjóléti Iroda	2013.12.31	Kiértékelt kérdőívekben a képzéseken résztvevők száma, és az elhelyezkedők aránya.	1 munkatárs (aki a kérdőívezést koordinálja)	A kérdőívezést érdemes több éven keresztül lebonyolítani, hogy valós képet kapjunk.
3	Hátrányos megkülönböztetés visszaszorítása a foglalkoztatás területén	Adathiány a foglalkoztatás területén történő hátrányos megkülönböztetésről.	Statisztikai adatok megléte; érintett lakosság tájékozottságának növelése	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Az Egyenlő Bánásmód Hatóság kerületi adatok vezetésére való felkérése, lakosság tájékoztatása az EBH működéséről.	Népjóléti Iroda	2013.12.31	HEP felülvizsgálatkor már vannak adatok	helyi média közreműködése	A lakossági tájékoztatás rendszerességgel valósítható meg.
4	Nem regisztrált munkanélküliek	Jelentős a nem regisztrált munkanélküliek száma	(1) Lehetséges okok meghatározása, (2) azok mentén intézkedési terv készítése	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Az illetékes munkaügyi kirendeltség, valamint a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ tapasztalatainak összegyűjtése	Népjóléti Iroda	(1) 2013.12.31 (2) 2014.06.30	Regisztrációt elősegítő intézkedési terv léte; következő népszámlálásra kimutathatóan csökken a nem regisztrált munkanélküliek aránya	szakmai közti egyeztetések résztvevői	A kidolgozott intézkedési terv függvénye.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
5	Munkanélküli ellátásokhoz való hozzáférés növelése	A regisztrált munkanélküliek egyharmada nem részesül ellátásban.	(1) Lehetséges okok meghatározása, (2) azok mentén intézkedési terv készítése	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Az illetékes munkaügyi kirendeltség, valamint a Családsegítő és Gyermejjóléti Központ tapasztalatainak összegyűjtése	Népjóléti Iroda	(1) 2013.12.31 (2) 2014.06.30	Ellátáshoz való hozzáférést elősegítő intézkedési terv léte; az ellátásban résztvevők számának növekedése.	szakmai közti egyeztetések résztvevői	A kidolgozott intézkedési terv függvénye.
6	Hajléktalan-rehabilitációs program irányának meghatározása	A hajléktalanok rehabilitációjának eredményessége a felmérés pillanatában még nem mérhető.	A tapasztalatok birtokában a rehabilitáció jövőbeni irányának meghatározása	EU 2020 Stratégia	A Magyar Máltai Szeretetszolgálat által elkészített eredményességi mutatók alapján a program folytatásának (velük együtt történő) kidolgozása.	Népjóléti Iroda, Magyar Máltai Szeretetszolgálat	2013.09.30	A program folytatása; a már lefutott programban résztvevők rehabilitációjának sikeressége	szakmaközi egyeztetések résztvevői; a program pénzügyi fedezetének további biztosítása	A program (amennyiben eredményesnek mutatkozik) a jelenlegi feltételekkel fenntartható.
II. A gyermekek esélyegyenlősége										
1	Felülvizsgálati kontroll	Nőtt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma	Tendencia kontrollálása felülvizsgálatkor	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program,	A HEP 2 éves felülvizsgálatakor fennálló tendencia esetén szükséges intézkedések kidolgozása.	Népjóléti Iroda, Családsegítő	2015.06.30	RGYK-ben részesülőkre vonatkozó statisztikai adatok	-	-
2	Gyermekvédelmi támogatáshoz forrás biztosítása	Nőtt a rendkívüli gyermekvédelmi támogatást igénylők száma.	A támogatás színvonalának megőrzése.	„Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia	A kérelmező családok számának növekedésének arányában (ha a tendencia folytatódik) a költségvetési forrás emelése.	Népjóléti Iroda	mindenkori költségvetés-tervezésekor	Az egy-egy kérelemre kifizetett összegek átlaga jelentősen nem csökken.	évente legfeljebb 400 ezer forint többletforrás	Költségvetés függvénye.
3	HH és HHH gyerekek koncentrációjának csökkentése	A HH és a HHH gyermekek néhány intézményre koncentrálnak.	Az érintettek intézmények közötti megoszlása egyenletesebb	„Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Strat., Nemzeti Ifjúsági Stratégia	Az oktatási Intézményfenntartó felé a Közoktatási Esélyegyenlőségi Programban foglaltakra való figyelemfelhívás	Oktatási Iroda	2013.12.31	A HEP felülvizsgálatakor javuló statisztikai adatok	-	Az intézkedés az Intézményfenntartóval való jó kapcsolaton alapszik.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
III. A nők esélyegyenlősége										
1	Nők munkaerőpiaci hátrányos megkülönböztetésének csökkentése	Nők munkaerőpiaci hátrányos megkülönböztetésének léte.	Csökken a hátrányos megkülönböztetés.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A helyi társadalom ez irányú érzékenyítése, a potenciálisan érintettek kellő tájékoztatása a helyi médián keresztül.	CSSK	2013.12.31	A nők foglalkoztatási mutatói növekednek.	Helyi média	A tájékoztatás rendszeres megismétlésével.
2	Foglalkoztatási programokon nagyobb részvétel.	Alacsony a foglalkoztatást segítő programokon résztvevő nők száma.	Legalább 25%-al nő a foglalkoztatást segítő programokon résztvevő nők száma.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Javaslat a munkaügyi kirendeltség felé programok indítására, valamint velük együttműködve az érintettek bevonása a programokba.	CSSK	2014.06.30	A programokon való részvétel a HEP felülvizsgálatig 25%-al nő.	-	A fenntarthatóság a munkaügyi kirendeltség költségvetésének függvénye.
3	Az erőszakkal kapcsolatos tájékoztatás	Valószínűleg kevés információ áll rendelkezésre a családon belüli erőszakkal és a felkereshető segítség kapcsolatban.	A potenciálisan érintett lakosság tájékozottságának növelése	EU 2020 Stratégia	A kerületben élő nők helyi médián keresztül történő tájékoztatása mind az erőszak megnyilvánulásaival kapcsolatban, mint az igénybe vehető segítséggel kapcsolatban.	CSSK	2013.12.31	Az erőszakos cselekményekkel kapcsolatban megtett jelzések száma nő.	Helyi média	A tájékoztatás rendszeres megismétlése.
4	Közéleti részvétel	A nők alacsony aránya a helyi közéletben	A következő ciklusban nő a nők aránya a Képviselő-testületben	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A Képviselő-testületben helyet foglaló pártok figyelmének felhívása a nők közéleti tevékenységének fontosságára.	Népjóléti Iroda	2014.02.28.	A következő ciklusban a nők aránya a KT-ben nő.	-	-
IV. Az idősek esélyegyenlősége										
1	Egyedül álló idősekről való gondoskodás	Magas azon egyedül álló idősek aránya, akik nincsenek a szolgáltatási rendszerben.	Nagyobb odafigyelés az érintettek szociális biztonsága érdekében.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program, Idősügyi Koncepció	Az érintettek elérésére részben nagyobb volumenű információ-nyújtás a (helyi médián keresztül) a szolgáltatásokról, részben – a kerület háziorvosai, ill. az egyházi karitás tagokkal együttműködve egy – a gyermekvédelmihez hasonló – jelzőrendszer kialakítása	HEGK	2014.06.30	A jelenleginél több egyedül élő idős ember bevonása a meglévő szolgáltatásokba.	Helyi média	Az egyedül-élőkről meglévő információk birtokában szükséges továbbgondolni a következő lépéseket.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
2	Időskorúak járadékának népszerűsítése	Az ellátást igénybevevők kis számának egyik lehetséges oka az információhiány.	Az ellátásban részesülők számának növekedése.	Idősügyi Koncepció	Az ellátással kapcsolatban információ nyújtás a helyi médián keresztül.	Népjóléti Iroda	2013.12.31	Nő az időskorúak járadékában részesülők száma.	Helyi média.	A tájékoztatást többszöri megismétlése.
3	Felülvizsgálati kontroll	Nőtt az 55 éven felüli munkanélküliek száma.	Tendencia kontrollálása felülvizsgálatkor	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program,	A HEP 2 éves felülvizsgálatakor fennálló tendencia esetén szükséges intézkedések kidolgozása.	Népjóléti Iroda, Munkaügyi Központ	2015.06.30	55 éven felüli munkanélküliekre vonatkozó statisztikai adatok	-	-
4	Nappali ellátás bővítése	A nappali ellátást igénylők számának várható növekedése.	Minden igénylő ellátáshoz jut a jövőben is.	EU 2020 Strat., Nemzeti Ref. Prog., Idősügyi Koncepció	Elsősorban ingatlan keresés, szükséges beruházások tervezése másodsorban a szolgáltatás megszervezése.	Vagyongazdálkodási Iroda, HEGK	2017.12.31	Az ellátást kérelmezők várólistáján alacsony szám.	ingatlan, felújítási/átépítési költségek	-
5	Demens ellátás biztosítása	A demens ellátás hiányzik településünkön.	A nappali ellátás bővítésekor az ellátás biztosítása.	Idősügyi Koncepció	A 4. pont szerinti ellátás bővítése olyan módon, hogy az alkalmas legyen a demens idősebbek ellátására is.	HEGK	2020.12.31	Van demens ellátás a kerületben.	megfelelő szakmai tervezés a HEGK részéről	-
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége										
1	Helyi szervezet beindításának támogatása	Nincs a fogyatékos-sággal élőket képviselő helyi szervezet	Legyen az Önkormányzattal aktív párbeszédet folytató helyi szervezet	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Helyi szervezet létrehozásának támogatása elsősorban a Fővárosi szervezet bevonásával, valamint helyiség alkalmi biztosításával.	Népjóléti Iroda	2014.03.31	Van működő szervezet.	alkalmanként ingyenesen biztosítható helyiség	folyamatos kapcsolat a helyi szervezettel
2	Információ a fogyatékos-sággal élők problémáiról	Információhiány van a fogyatékos-sággal élőkkel kapcsolatban, ezért a cselekvési irányok meghatározása is nehéz.	Elsősorban a létrejövő helyi szervezet útján információhoz jutni.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program,	A létrejövő helyi szervezet szakmai támogatása a téren, hogy hogyan érheti el a kerületi fogyatékos-sággal élőket annak érdekében, hogy a jövőbeni cselekvési irányokhoz információhoz jussunk.	Népjóléti Iroda	2014.09.30	A kerületben fogyatékos-sággal élő személyek esélyegyenlőséggel kapcsolatos problémáinak ismerete.	együttműködés a létrejött szervezettel	-

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
3	Kapcsolat a védett munkahelyekkel	Nincs információ arra vonatkozóan, hogy a budapesti védett munkahelyeken dolgoznak-e kerületi lakosok.	Információ a védett foglalkoztatásban dolgozókról	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A Budapesten működő védett munkahelyekkel kapcsolatfelvétel annak érdekében, hogy a kerületünkben e szervezetekben dolgozókról információhoz jussunk. Ha az ilyen foglalkoztatottak száma kicsi, akkor szükséges ennek okainak továbbgondolása.	Népjóléti Iroda	2014.03.31	Rendelkezésre álló információ a védett foglalkoztatásban résztvevőkről.	-	-
4	Integrált foglalkoztatás	Nincs információ a fogyatékos munkavállalóval is betölthető munkahelyekről	integrált foglalkoztatás növelése	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A kerületi médián keresztül felhívni a figyelmet az integrált foglalkoztatás fontosságára, előnyeire. Ezen túl az integráltan foglalkoztatottaktól visszacsatolást kérni foglalkoztatási körülményeikre vonatkozóan a létrejött helyi szervezeten keresztül.	Népjóléti Iroda	2014.03.31	Megjelent tájékoztatások, visszacsatolás a foglalkoztatásban résztvevői oldalról.	helyi média	folyamatos tájékoztatás, illetve visszacsatolás
5.	Támogató szolgálat népszerűsítése	Kis részvétel egyik oka lehet az információhiány.	Nagyobb igénybevétel.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A kerületi médián keresztül a támogató szolgáltatásról szóló információk átadása.	Népjóléti Iroda	2013.12.31	Növekszik az ellátásban résztvevők száma.	helyi média	folyamatos tájékoztatás
6.	Lakóotthon megvalósítása	Településünkön nem megoldott a bentlakásos ellátás.	A bentlakásos ellátás megvalósul.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Az Önkormányzat ez irányú elkötelezettségét pályázati forrás bevonásával kívánja megvalósítani: a meglévő szolgáltatás (Fejlesztő Napközi Otthon) bővítésével új ingatlanban kerülne elhelyezésre a lakóotthonnal bővített intézmény.	Fejlesztő Napközi Otthon	pályázati forrás függvénye	megvalósul a lakóotthoni ellátás	ingatlan és annak átalakítási/felújítási költsége	-

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága
7	Információátadás javítása	A közérdekű információk biztosítása a szolgáltatások igénybevételekor is szükséges, de ennek gyakorlata még nem megoldott.	A különböző szolgáltatások igénybevételekor biztosított legyen a kommunikációban gátolt személyekkel történő párbeszéd.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Szakértői szervek véleményének kikérésével elsősorban az Önkormányzat Polgármesteri Hivatalára szükséges egy eljárási rendet kidolgozni, melyben a kommunikációban gátolt személyekkel történő párbeszéd szüksége esetén megoldható.	Népjóléti Iroda	2014.03.31	Regisztrált felhasználása a kialakított rendszernek.	-	A kialakított rendszer működtetése.
8	Akadálymentesítés	Az akadálymentesítés – többnyire források hiánya miatt – lassú ütemben halad.	Új közszolgáltatásoknál prioritás biztosítása, meglévő szolgáltatásoknál akár részleges megvalósítás.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	A forráshiány ellenére specifikusan azokat a problémákat kell elsősorban megoldani, amik a szolgáltatásokat igénybe vevőket ténylegesen akadályozzák (már igénybe veszi, de nagyon nehezen megoldható módon, vagy azért nem veszi igénybe, mert nem tudja). Össze kell gyűjteni a szolgáltatást nyújtók meglévő tapasztalatait, valamint – elsősorban a helyi szervezet útján – össze kell gyűjteni az érintettek akadályozottságának eseteit.	Népjóléti Iroda	2014.03.31	Információ a szükséges átalakításokról – tervezés és költségvetés készítése ezen a területen csak ezt követően történhet.	-	Az összegyűjtött információk alapján a következő évek költségvetésében áldozni kell az akadálymentesítésre.
9	Közlekedési rendszerek akadálymentesítése	A helyi közlekedési rendszerekben is vannak hiányosságok a fogyatékosokkal élő által biztonságos igénybevétel tekintetében.	A közlekedési rendszerek érintettek általi biztonságos használatának növelése.	EU 2020 Stratégia, Nemzeti Reform Program	Tekintettel arra, hogy ez alapvetően fővárosi hatáskör, az Önkormányzat feladata e téren rendszeres (évi 1-2 alkalommal történő) egyeztetés a Fővárosi Önkormányzat illetékeseivel..	Főépítési Iroda	folyamatosan, évente 1-2 alkalommal	javul a közlekedési rendszerek kiépítettsége	-	-

3. Megvalósítás

A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket, cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

A megvalósítás folyamata

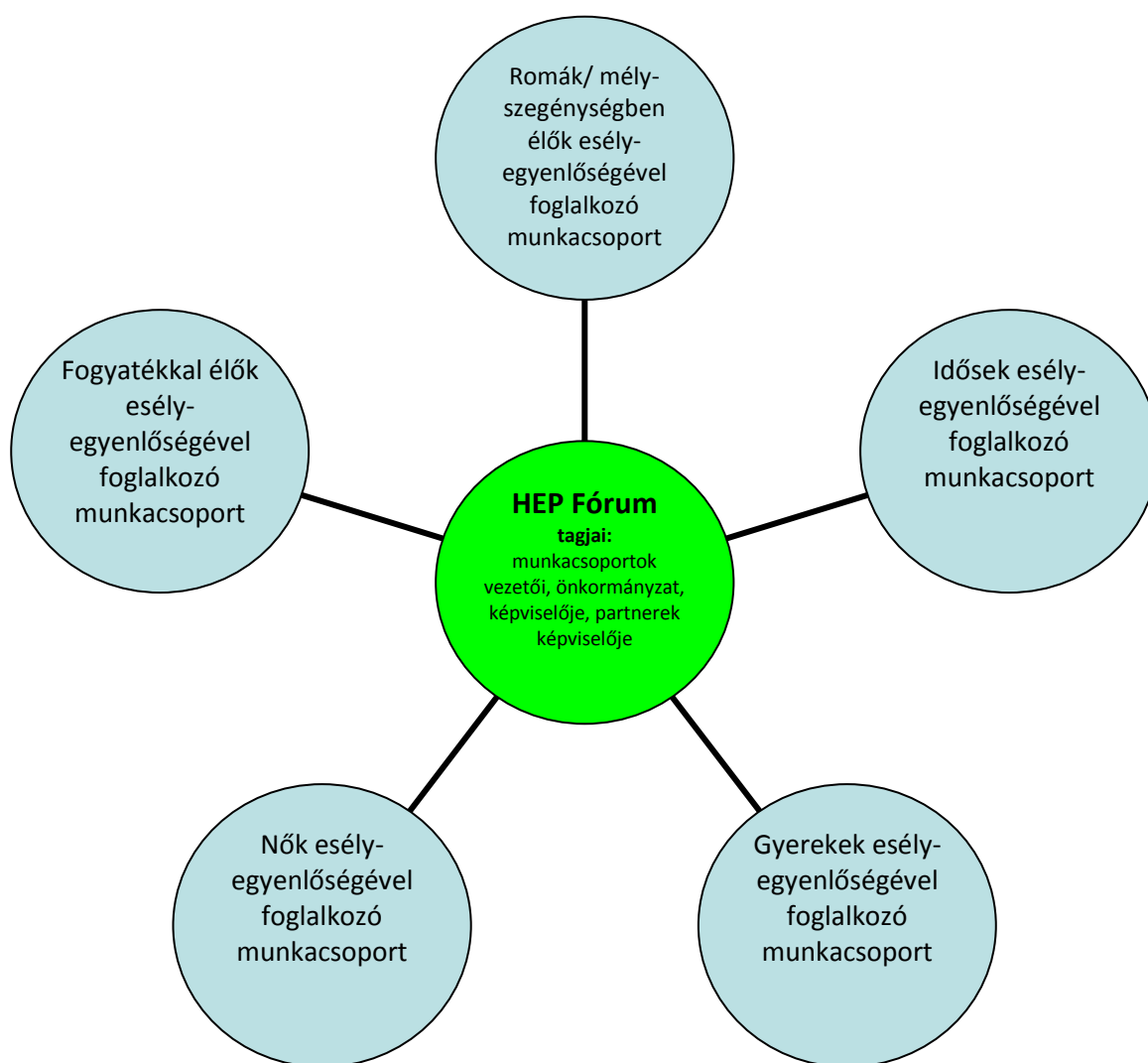
A Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése érdekében HEP Fórumot hozunk létre.

A HEP Fórum feladatai:

- a HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a kötelezettségek teljesítésének nyomon követése, dokumentálása, és mindezekről a település képviselő-testületének rendszeres tájékoztatása,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata, a HEP IT aktualizálása,

- az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakítunk az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára. A munkacsoportok éves munkatervvel rendelkeznek.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább évente, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül, illetve újabb munkacsoportokat hozhat létre.

Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

Nyilvánosság

A program elfogadását követően a véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább két évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a Népjóléti Iroda vezetője felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum vagy annak valamely munkacsoportjának bevonásával és támogatásával végzi. Így

- Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
- Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
- Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
- Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni.

A HEP Fórum vezetőjének feladata és felelőssége:

- a HEP IT megvalósításának koordinálása (a HEP IT-ben érintett felek tevékenységének összehangolása, instruálása),
- a HEP IT végrehajtásának nyomon követése,
- az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása az önkormányzat felelőssével közösen,
- a HEP Fórum összehívása és működtetése.

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelőségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Minden, az önkormányzattal és annak intézményeivel szerződéses viszonyban álló, számukra szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy megismerje a HEP IT-t, magára nézve kötelezőként kövesse azt, és megfelelően az elvárásainak, amelyre vonatkozó passzust a jövőben bele kell foglalni a szerződésbe. Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-ot, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak. (Ld. pl. a köznevelési intézmények fenntartása és működtetése.)

Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum 30 napon belül jelentést kér a beavatkozási terület felelősétől, amelyben bemutatja az indikátorok teljesülése elmaradásának okait, és a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó

intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek. A HEP Fórum a beszámolót a benyújtástól számított 30 napon belül megtárgyalja és javaslatot tesz az önkormányzat képviselőtestületének a szükséges intézkedésekre.

A program szándékos mulasztásból fakadó nem teljesülése esetén az HEP IT végrehajtásáért felelős személy intézkedik a felelős(ök) meghatározásáról, és – szükség esetén – felelősségre vonásáról.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. A Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programját a településen működő nemzetiségi önkormányzatok véleményezték. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és számú határozatával elfogadta.

Budapest Hegyvidék, 2013. június „ „

Pokorni Zoltán
polgármester

A Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjának partnerei ismerik a Helyi Esélyegyenlőségi Programot, és annak megvalósításában tevékenyen részt kívánnak venni.

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás

Dátum

Partner aláírás